

DISSERTATIO INAUGURALIS
PHYSICO-MEDICA

DE

VENENIS

EORUNDEMQVE

DIFFERENTI INDOLE, PRINCIPIIS ACTIVIS, EFFE-
CTU SINGULARI ET SPECIFICA CURATIONE.

QVAM

JUSSU GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ

PRÆSIDE

JOHANNE FRIDERICO
CARTHEUSER

MED: DOCT: AC PROF: PUBL: ORD:

PRO GRADU DOCTORIS

RITE ATQVE LEGITIME IMPETRANDO

DIE XXI. AUGUSTI MDCCXLI.

HORIS CONSVEITIS

PLACIDO PHILIATRORUM EXAMINI

submittet

AUCTOR RESPONDENS

FRANCISCUS DE ANGELIS

Silesius Rattiboriensis.

FRANCOFURTI *ad VIADRUM*,
Typis MARTINI HÜBNERI.

PRAENOBILISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
DOMINO CANDIDATO

S. P. D.

ANDREAS OTTOMAR
GOELICKE,

MED. D. & PROF. PUBL. ORD.
FAC. MED. h. t. DECAN.

Sapientissimum CICERONIS dictum est:
OPINIONUM COMMENTA DELERE
DIEM; NATURAE JUDICIA CON-
FIRMARE. Quo quippe dubio procul nihil
aliud innuere voluit vir sapiens, quam opini-
onibus hominum nihil esse incertius, nihil
mutabilius, nihilque inconstantius. Equidem
opinari in republica libera liberum est; Ca-
vendum tamen, ne istam opinandi libertatem
ad eas artes atque scientias temere transfera-
mus, quae non nuda nituntur speculatione, sed
ad usum vitae respiciunt atque adeo praxin
ultimo intendunt. Atque hujus potissimum
census est medicina; Quam sine rationali the-
oria exercere velle, nihil revera foret aliud,
quam nudam profiteri empiricem. At vero
misere fallitur, qui eam in fluxilibus & inconstan-

X

stan-

stantibus medentium opinionibus quaerit. Has jamdudum delevisse diem, non admodum difficile foret probatu, si ex priscorum vel nostrorum saltem temporum monumentis reperere placeret, quæ opinionum monstra, nimia ista speculandi licentia excluserit. Ubi nunc est theoria *acidi & alcali? Acidi & visceridi?* Ubi triumviratus *Helmontii?* Ut de theoria *saporum, spirituum & imprimis verminosa* nihil moneam. Haec interea sunt ista opinionum commenta, quæ, judice CICERONE, dies jamdudum delevit.

Longe vero aliter comparatum est cum NATURÆ judiciis, quæ, tantum abest, ut dies deleverit, ut potius confirmaverit; Dummodo per naturam intelligatur ens rationale, oeconomiam corporis sui omni prudentia regens ac dirigens, ut salva & incolumis non modo conservetur, sed & a malis imminentibus praeservetur, plene planeque liberetur. Hoc sensu *Hippocrates* vindicavit naturæ *crises* sive *judicia*, quibus morbi, potissimum acuti judicantur, ut patientes a suis malis, quibus hucusque laborarunt, plenissime absolvantur pristinaeque integritati restituantur. Quæ vero de talibus crisis earundemque successu ante bis mille, & quod excurrit, annos observavit Divus senex, ea in hunc usque diem eodem

dem ritu ac ordine succedunt, quaeque, cum
immutabilis aeternaeque veritatis sint, nulla
unquam dies delebit. TU, Clarissime Domine
Candidate, in scholis, quas frequentasti, haec
omnia solide edoctus es. Satis perspectum
Tibi est, inutilem vel saltem supervacuum esse
theoriam, quae praxi clinicae faciem non
praefert: Imo inter hanc & illam perpetuum
& indissolubilem nexum esse oportere. Ita-
que ominor, TE sub divinae benedictionis
umbone felices in praxi, quam mox auspica-
beris, progressus esse facturum, &, quae a
TE patria expectat, officia salutaria eidem
praestitutum. Opto ex animo, ut, quem jam
in Silesiam, dulcem patriam Tuam meditaris
reditum, omni ex parte felicem & exopta-
tum experiare. Francofurti cis Viadrum die
XVI. Augusti A. MDCCXLI.

FRANCISCO DE ANGELIS,
NOBILISSIMO DOCTISSIMOqve VIRO.

C. A. A. BERGEN.

MED. DOCT. et. PR. PUBL. ORD.

S.

Quod si illud Senecae : *Sicut medicinae*
apud aegros usus, etiam apud sanos
honor est; nunquam iis, qui illotis
manibus Themidis contrectant sacra, sed me-
dicis, qui summa diligentia & necessariis hu-
maniorum requisitis studia sua emetiuntur,
competit, neminem sane novi, cui, promeri-
tos suorum laborum honores capienti, majo-
ri jure hoc dictum in sinum immittere, quam
TIBI possim VIR Doctissime, qui vitam litteris
& lucubrationibus adscriptam, discendi ardo-
rem inexhaustum, in Lectionibus Praecepto-
rum assiduitatem TUAM perspectam habeo.
TUAE itaque Medicinae, quam propediem pa-
trios ad lares rediturus bonis facies avibus,
usum apud aegros largissimum, honorem apud
sanos maximum fore, non tam spero quam con-
fido;

fido; quin imo nullus dubito, Te hanc Docto-
ris Medici spartam in dies rerum medicarum
indefesso usu atqve experientia exornaturum
esse, id quod TIBI iterum iterumqve appre-
cor. Vale.

PRÆNOBILISSIMO atque DOCTISSIMO
DOMINO CANDIDATO

S. P. D.

PRÆSES.

Vero utiqve consentaneum est, CANDIDATE
DIGNISSIME, medicinam, quod statim in
limine dissertationis TUE commemorasti,
non tantum salubrium, sed insalubrium quoque sci-
entiam esse, & rationali medico ea propter incum-
bere, ut hac aqve, atqve illa, studio indefesso, no-
ta sibi, ac probe perspecta reddat. Salubria equi-
dem

dem exacte cognoscere debet, ut iis, ad sanitatem, & conservandam, & restaurandam, rite utatur; insalubria, ut ipse ab iisdem absteineat, aliisque usum eorum nocivum monstrare, demonstrare, & dissuadere sciat. Probo igitur consilium ac laudo, quod argumentum de venenis, non novum quidem, at dignissimum nihilominus consideratione, TIBI elegeris pertractandum. Longe uberiores quidem hoc thema ventilationem postulasset, nec dubium superest, quin in spissi voluminis molem excrevisset dissertatio, si ad specialiora descendere, & veneni cujusvis indolem specificam explanare prolixius, & unà congruam medelam & adequata antidota tradere placuisset. Verum enim vero, arctiores dissertationum limites prolixitatem talem haudquaquam permittunt, nec eadem quoque, intuitu scopi primarii, necessaria fuisse videtur, cum illa, quæ distincte proposuisti, generalia largissimam TIBI occasionem, vires explorandi, eosque, quos in arte salutari consecutus es, profectus publice, monstrandi, subministraverint. Placent mihi publici laboris primitiæ, placent reliqui labores academici, cum laude atque honore ad finem nunc perducti felicem, placent denique morum integritas, & TUA, tranquilla quidem, non otiosa

tiosa tamen, in academia vivendi ratio. Ante triennium enim, relicta universitate Viennensi, in qua, philosophiam & medicinam addiscendo, duos transegeras annos, ad florentissimam Musarum Halensium sedem properabas, ut, studia TUA ibidem prosequendo, scientiam medicam magis magisque perficeres. Non tantum sedulum auditorem, ingenuè fateor, sed tranquillum pariter hospitem habui, habui etiam, quod evidens singularis TUI erga me amoris & fiducia documentum erat, comitem, quum Beatissimi Regis jussu clementissimo ad Almam Viadrinam me conferrem. Eandem hactenus vita probitatem, eandem pariter, quam Halæ studiis impendebas, diligentiam observavi, ideoque talem TE, qualem nunc in consuetis examinibus præstitisti, futurum, semper auguratus sum. Merito itaque diligentiae præmium, honores scilicet Doctorales, hodie TIBI conferendos, reportas. Gratulor eos è toto pectore, & animatus opto, ut medicam, quam assiduo studio TIBI comparasti, scientiam ad plurimum eorum, qui TUO in posterum consilio & opera usuri sunt, fructum transferas, & felicitate, quam ominor, quam spero & apprecor, b. e. perfecta, fruaris. Vale.

DISSERTATIO INAUGURALIS
PHYSICO-MEDICA

DE
VENENIS.

SECT. I.
DE
VENENIS IN GENERE.

§. I.

Edicina, secundum ILL. HOFF-
MANNI effatum ^{a)}, non tantum
salubrium, verum etiam insalu-
brium scientia est, & rationalis id-
circo medicus non juvantium so-
lummodo, sed lædentium pariter,
adeoque etiam venenorum exactam sibi comparare te-
netur notitiam. Dudum quidem è prisci ævi physicis at-

A 2

que

^{a)} In Med. rat. syst. T. I. p. 3.

que medicis, DIOSCORIDES, PLINIUS &c., & ex recentioribus CARDANUS, MATHIOLUS, GORRÆUS, CAPIVACCIUS, GOCKELIUS, SENNERTUS, KIRCHERUS, SCHELHAMMERUS, SCHARFFIUS, RICHARDUS MEAD, VALENTINUS, HOFFMANNUS, LINDESTOLPE, SCHULZIUS, & complures alii, quorum nomina, evitandæ tædiosæ prolixitatis causa, silentio prætermittam, vel passim in reliquis suis monumentis medicis de venenis egerint, vel singulares de iisdem dissertationes ediderit atque tractatus, adeo, ut reiterata hujus materiæ tractatio ad labores propemodum superfluos referri posse videatur. Veruntamen quum thema inaugurale, cujus elaboratione, atque defensione publica vires meas explorare possem, eligendum esset, hoc denuo, ob causas varias, mihi placuisse, non diffiteor. Annitar ad minimum, ut singula, ad rationalem de venenis conceptum formandum scitu necessaria, distincte pariter atque perspicue proponantur, quo toxicologia inde resurret succincta, quæ tantam fortassis utilitatem habebit, quantam dissertationes plurimæ præstant, quæ nostra ætate, ob novæ plerumque materiæ ventilandæ defectum, de argumentis, sæpius jam pertractatis, conscribuntur.

§. 2.

Vocabulum venenum à plerisque nostri ævi medicis vel in *sensu strictiori* sumitur, vel *latiori*: In sensu priori substantiam corpoream denotat, valde activam, quæ, exigua etiam quantitate adsumta, aut externe applicata, œconomiam animalem in subjecto quocunque, promiscue & indiscriminatim tantopere perturbat, ut prægressis atrocissimis symptomatibus, mors intra

intra breve tempus superveniat, vel truculenti tamen atqve rebelles ad minimum morbi, nisi citissima ac congrua adferatur medela, certò insequantur, a). In sensu posteriori autem corpus quodcunqve, vivida energia præditum, quod intempestivè, inopportunè, incongruè, ac dosi nimia interne oblatum, aut foris applicatum, motus vitales, naturales atqve animales ita pervertit, ut functionum variarum læsiones gravissimæ, & ipsa per sæpe mors succedant, venenum dicitur.

a) Venenorum, monente ILL. HOFFMANNO a), tres notæ essentialia sunt, quibus ab aliis rebus exitiabilibus, & naturæ humanæ inimicis discernuntur. Prima est, secundum laudati Auctoris sententiam, quod summa partium tenuitate, adeoque minima mole agant; secunda, quod brevi tempore partium solidarum ac fluidarum motus ordinatos ac proportionatos universo in corpore pervertant, & gravissima symptomata, vel mortem ipsam inducant: tertia, quod in fluidum tenuissimum & partes maxime nervosas vim ac violentiam suam exercent.

§. 3.

Numerus venenorum, striete ita dicendorum, non adeo magnus est, imò illi fortassis non errant, ac facile memet habebunt consentientem, qui existentiam eorum penitus negant, & toxica plurima, etiam fortissima, inter heroica & summe activa medicamina referunt. Multiplici eqvidem experientia, ratione suffulta, constat, nullum in regno minerali, vegetabili & animali obvium esse concretum, quod absque limitatione, adeoque absolute, vel totum, vel quoad partem, pharmacum animantibus lethiferum vocari meretur. Nonnulli, quorum vestigia tamen haudquam

a) Iib. cit. T. II. p. 173.

quam premenda esse judico, mercurium sublimatum, mineralium venenorum potentissimum, venerea lue infectis, in menstruo aqueo valde tamen dilutum, & distractum, ad excitandam salivationem propinant: Alii arsenicum album pulveribus atque pillulis exigua dosi immiscent, febre laborantibus quartana exhibendis, idque absque evidenti noxa, & effectu potius adparenter salutari. Vir quidam literatus quoque, cujus mentionem D. GEORG. SEBAST. JUNGIUS fecit ^{a)}, ad extingvendum imaginarium hepatis fervorem, & enatum inde, uti autumabat, præternaturalem faciei ruborem extirpandum, per octiduum, tempore matutino, semper succi cicutæ uncias tres cum saccharo adsumebat, & nihil tamen noxæ, præter viri-um prostrationem, inde experiebatur.

§. 4.

Quem latet denique, sives radicibus hyoscyami, sturnos cicuta, coturnices lolio temulento absque fanitatis detrimento vesci, aloen ex adverso, non contemnendum apud homines medicamentum, canibus valde nocivam esse, itemque amygdala amara, hominibus innoxia, gallinas ac feles interficere ^{β)}? D. NEBELIUS, cujus observatio merito ex *Miscellaneis Nat. Curios. G. γ)* hoc loco inferenda, refert, conjuges, cum aliquando in cœna coturnices assatas commedissent, post horæ decursum forti universi lateris sinistri tensione spasmodica fuisse correptos, quæ gravius in specie dorsum, atque cervicem adfligebat, cum delirio in marito, & palpitatione in fœmina. Medicus advocatus,

^{a)} In Miscell. N. C. G. ann 4. Obs. 106. ^{β)} Ibid. ann. 8. Observ. 99.
^{γ)} Cent. 9. Obs. 60. Conf. Excell. schultzeius in Diff. de caura & circumspecta veneni dati accusatione p. 8. §. 7.

tus, exploratis omnibus circumstantiis, culpam in Iolium temulentum, quò aves hæ vescuntur, rejecit, ejusdemque noxiis effectibus remedia sua opposuit.

§. 5

Dantur præterea, testibus scriptoribus fide dignis, è venenorum familia, quæ, plus vice simplici commesta, huic vel illi individuo nihil plane incommodi attulerunt. D. SIMON SCHULTZIUS Lugduni Batavorum juvenem Scotum sese novisse scribit, *a*), qui araneas in ædium angulis conquirebat, iisdemque, cibi suavissimi instar, sine noxa vescubatur. Et Norinbergæ quondam, referente D. MICH. FRID. LOCHNERO *β*), mendicus erat, qui pariter araneas innoxie devorabat, & exinde semper in oestrum venerum insigne raptus, fortes mentulæ erectiones experiebatur. Similes casus etiam BORELLUS *γ*) & JOH. RHODIUS *δ*) recensent. Notatu denique dignum est, quod incolæ tractus cujusdam ultra fluvium Tibiscum in Hungaria superiori singularem, eamque valde acutam & periculosam hydrophobiæ speciem larga cantharidum adsuntione iterum sanare consueverint. Superveniente hoc morbo collum subito intumescit, postea succedit æstus ingens in capite qui mox in universum diffunditur corpus, ita, ut ægri intra quatuor dies, nisi tempestive congrua remedia opponantur, pereant. Ad curandum igitur hunc morbum una vice decem cantharides pulverifatas adsument; quò pulvere cum vehiculo hausto, largi plerumque sudores erumpunt, interdum etiam, citra ullum tamen dolorem, copiosus urinæ

a) In Miscell. N. C. G. Obs. 10. p. 29. *β*) Ibid. Dec. 2. ann. 6. Obs. 216.
γ) Cent. 3. Obs. 19. *δ*) Cent. 3. Obs. 91.

urinæ fluxus insequitur. Incolæ hujus territorii natura admodum robusta gaudent, & cantharides, si integræ fumantur, nihil detrimenti creare posse, sed pedes corporis venenati potius antidotum esse, opinantur. *α)*

§. 6.

Sunt quoque non pauca, à medicis inter esculenta, potulenta, condimenta ac medicamenta usitata, relata, quæ dosi majori data, vel intempestivè, ac minus adfvetis, veneni effectus edunt. Cortex Peruvianus, justo tempore exhibitus, egregium utique antifebrile est, in principio autem, ante materiæ peccantis resolutionem & educationem, ante obstructionum in visceribus ablationem, in usum vocatus, præpostera tunicarum ac membranarum constrictione, præsentibus obstructions auget, ac novas, cum pravis atque rebellibus inde propullulantibus pathematibus, asthma v. g, hydrope, œdemate pedum, hæctica, apoplexia, cœcitate *β)* &c., producit. Opiata, dysentericis, arthriticis, tussientibus &c. dosi largiori aut inopportune propinata, multis jam dudum ægris, quorum restitutio alias speranda fuisset, viam pararunt ad mortem præmaturam. Vomitoria & purgantia drastica, post iracundiam graviolem exhibita *γ)*, nec minus potulenta frigida, prægressa vehementiori corporis incallescencia, hausta, inopinatum pariter non paucis attulerent interitum. Quid dicam denique de croco, radice scillæ, herba ac floribus arnicæ, majori paululum dosi datis, de emeticis, præprimis fortioribus, gravidis, phthysicis, ad hæmoptysin proclivibus &c. imprudenter oblati,

α) V. Misc. N. C. Obs. 133. p. 260.
math. Büchneri ann. 1728. p. 1066.

β) Conf. Miscell. Physico-medico-math. Büchneri ann. 1728. p. 1066.
γ) Conf. III. Hoffmanni Diss. de Medicina emetica post iram veneno.

tis, itemque de acidis, post lacticiniorum esum statim adsumtis, nec minus de atrocibus pathematibus, quæ fumus herbæ Nicotianæ in nondum adsvetis provocat, & sic porro? Profecto, si singula ex alimentorum ac medicamentorum cohorte referre placeret, quæ intempestivè, aut nimia quantitate, &c. usurpata, functiones corporis sani subito ac gravissimè turbant, & in hoc passu venena, proprie ita dicta, æmulantur, spatium, integræ dissertationi destinatum, nimis angustum foret, aut solis hisce replendum esset.

§. 7.

Ultimò tamen silentio hoc loco præterire nequeo, quod multum pariter intersit, an corpus quoddam activum per vias ordinarias, gulam videlicet, ventriculum &c., ad massam humorum deferatur, an vero per vulnera atque vulnuscula, cuti inflicta, in vasa, & intimiores corporis recessus penetret. Sapissime equidem fieri solet, ut ea, quæ, per ventriculum ingressa, nihil plane detrimenti gignunt, per vascula cutis & carniarum subjectarum dilacerata intrantia, veneni pessimi vires exerçant. Exempli loco nobis inferviant liquores acidi, alcalici, aliique spirituosi: Hi per os adsumti sæpè profunt egregie, ac nullam, rite præparati, ac ordinè & tempore decenti usurpati, noxam pariunt, quùm tamen illi ipsi, venis, lanceola incisis, ad aliquot tantummodo guttulas infusi, sanitatem gravissimè perturbent, & repentinam plerumque mortem inferant, a). Vulnera telis, succo ellebori nigri imbutis, inflicta, simpliciter & absolute lethalia observantur. Notatu pariter dignissimum est, venenum viperæ, in singulari dentium vagina membranacea post secretionem collectum, ne minimum incommodi, lar-

B

giori

giori etiam quantitate internè sumtum, gignere, cum ex adverso exigua ejus portio, per vulnusculum, externè casim vel punctim factum, sese insinuans, confestim pathemata gravissima, & mortem ipsam producat, *b*).

a) D. JOSEPHUS LANZONUS *α*), BAGLIVUS *β*), ali- que veritatem hanc variis experimentis dederunt evi- ctam. Enimvero, quum posterior canis juvenis venæ jugulari sinistra certam spiritus vitrioli quantitatem in- funderet, observavit, canem illicò moveri fortiter, at- que conqueri, cum ululatu ingenti, & vix elapso horæ femiquadrante, exspirasse. Cadavere resecto univèrsa pulmonum moles nigerrima erat, & omnino exsiccata, idque in interna & externa parte. Sangvis in pulmo- num vasis penitus erat concretus, & instar carbonis ni- grefactus. Pars colli, quæ factum erat experimentum, denigrata, ac sphacelo fere correpta adparuit. Eadem quoque observavit LANZONUS, qui cum pluribus aliis liquoribus experimenta suscepit. Injecit v.g. in venam cruralem dextram felis guttas quinque spiritus sulphu- ris, drachmis duabus aquæ vitæ communis dilutioris redditi, ac paululum contemperati. Ligato vulnere novem horarum spatio periit. Aperto cadavere, nigræ maculæ in hepate, liene, pulmonibus, & aliis visceri- bus in conspectum veniebant, & cruor in vasis omnibus coagulatus, imo vesica urinaria, non sero, sed sangvi- ne fœtido, plena erat. Alio tempore in cuniculi, ad ta- bulam ligati, venam jugularem dextram spiritus salis dulcificati drachmam unam infudit; at vix peracta sy- ringatione cuniculus exspiravit. Dissecto corpore in pulmonibus tantum sanguinis coagulatio observata fuit; in aliis vero locis sanguis omnimode erat dissolutus, & partes reliquæ à labe penitus immunes. Deinde, cum
cani-

a) V. Misc. N. C. G. Dec. III, ann. 9. & 10. Obs. 21. *β*) In Operib. p. m. 465.
Conf. Dn. Præsid. Rudimenta Mat. med. rat. p. 156.

canibus duobus spiritum fuliginis pari ratione immitteret, prior post horas quinque, posterior elapsis duobus diebus, diris progressis vomitibus, extinctus est. Aqua cinnamomi infusa dementiam in cane, cœcitatem, surditatem ac rabiem produxit, quibus exacta hebdomade ipsa mors successit; in alio tamen cane aqua eadem injecta nihil mali peperit. Necem pariter attulerunt oleum tabaci, spiritus tartari, salis ammoniaci, terebinthinæ &c., ea tamen differentia, ut spiritus ultimus solummodo porcello quatuor mensium, haudquaquam vero cani venatico mortem intulerit: Ex quo denuo liquet, multum omnino interesse, an animal adultum sit ac robore gaudeat, an vero tenerioris adhuc ætatis & naturæ imbecillioris; itemque an major, an minor quantitas liquoris fuerit infusa.

b) Experimenta, quæ FRANCISCUS RHEDUS *) de viperæ veneno orbi literato communicavit, tam singularia sunt, ut quorundam recensionem hoc loco necessariam fore existimem. Venenum viperæ, quod primo loco monendum, observante laudato Auctore, in duplici vagina membranacea, intra quam viperæ dentes suos repositos habent, reperitur, & liquorem refert, colore & sapore oleo amygdalarum dulcium simillimum. Hinc nequitiam mirandum, virulentum hoc liquidum, quamprimum vipera irritata & irata sub morsu dentes evaginat, supra vulnus necessario effundi. JACOBUS SOZZI, viperarum captor, præsentibus multis viris doctis, integrum cochleare hujus liquoris hausit, nulla inde subsequente noxa. Curavit quoque, ut omnis liquor è maximis & iratissimis viperis in vini cyathum efflueret, unâ cum spuma & saliva, quam viperæ exagitata, percussæ, compressæ, iratæ, rejiciebant, & deinde hoc vinum, absque ullo pariter sanitatis detrimento, ebibit. Ipse Franciscus Rhedus quatuor capita viperarum semiviva,

*) Vid. Miscell. N. C. in Append. ann. 2. it. ann. 4, Dec. 2, Obs. 121.

sanguinem stillantia, squalida, in scyphum, aqua plenum, immerfit, & cum omne pulpamentum palati & maxillarum lanceola resecaisset, curavit, ut omnis humiditas inde in aquam stillans illam spumidam redderet, turbidam, abominabilem, posteaque infectum hoc jusculum cum pulpamenti resecti frustulis partim hædo, partim anati infudit; at nullum animalia ista dati veneni signum dederunt. Non nocuerunt quoque hominibus, quod admiratione utique dignissimum est, pulli gallinacei &c. à viperis lethaliter demorsi & cocti, licet integri comederentur, quid? quod viperæ ipsæ occisæ, & cani, hyenæ odoriferæ, avi tinunculo objectæ & ab ipsis penitus devorata, ne minimam labem sanitati affricabant. Clare igitur inde patefcit, venenum viperæ, si adsumatur ore, & per vias ciborum ordinarias ad sanguinem transeat, nullos plane effectus edere virulentos. Aliter vero cum actione ejusdem, confirmante eodem Auctore, comparatum est, quoties per vulnera externe inflicta intrat, & protinus cum sanguine immediate miscetur. Cum enim liquor prædictus, è dentium vaginis desumptus, quod ibidem narratur, vulnere, dentibus, lanceola, vel scoparum virgulis, aut instrumentis aliis facto, instillaretur, omnia animantia intra breve tempus certissime interfecit; citius tamen pullos gallinaceos, indicos, columbas, sciuros, glires, & alia animalia volatilia ac gresilia minora, tardius vero majora, verveces scilicet, equos, tauros &c. Citius pariter animalia extincta fuerunt, quibus à vipera ipsa morsu venenum communicatum fuit, quam quorum vulneribus, instrumento quodam factis, saltem instillatum fuit. &c. &c. Hic liquor præterea, quod adhuc addendum est, non tantum sub forma sua fluida, lethifera virulentia pollet, sed exsiccatus quoque, tritus, & pulveris instar inspersus. In principio enim perfecta gaudet fluiditate, postea vero pedetentim glutinosam induit consistentiam, & succini colorem æmulatur, tandemque

que penitus exsiccatu evadit friabilis, ut in pulverem facile redigi possit, quemadmodum de hisce ac reliquis, hoc venenum concernentibus, plura loco supra allegato videri possunt.

§. 8.

Cuncta pathemata, quæ adsumtis, vel per vulnuscula ingressis venenis superveniunt, ordinario quidem, præprimis in subjectis sensibilibioribus, truculenta & gravissima sunt, valde nihilominus, pro discrepante toxici cujuscunqve indole & specifico operandi modo, quoad vehementiam æque ac speciem, differunt. Eminentius plerumqve tyrannidem suam in solidis elasticis nervoso-membranaceis exercent, præsertim acria subtiliora, & actio eorundem eò in genere redit, ut motus, actionibus animalibus, vitalibus, naturalibus interfervientes, vel plus justo augeant & intendant, vel nimium deprimant, aut plane sistant: Unde necessario atrocissima propullulare debent symptomata, uti sunt vehementissimæ partium adfectiones spasmodicæ & convulsivæ, strangulatio, vomituritio, vomitus actualis enormis, tormina ventriculi & intestinorum horrenda, cholera, diarrhoea cruenta, pertinacissima alvi obstipatio, summæ anxietates præcordiales, palpitatio cordis, lipothymia, sopores, apoplexiæ, abolitiones motus ac sensus, deliria, erosiones partium, inflammationes, gangræna, sphacelus, obstructions viscerum gravissimæ, & hujus commatis innumera alia, quæ melius in sequentibus, instituta lustratione paululum specialiori, poterunt enarrari, quum eorum aliqua huic, alia verò alterius profapia ac indolis toxico magis propria inveniantur. Id tantum hoc loco adhuc recenseri meretur, venenorum, præprimis acrium, actionem

longe violentiorem esse in subjectis, vivido solidorum elatere, ac vegeta vi contractili præditis, quam in hominibus, ceterisque animantibus, naturæ torpidioris, laxo corporis habitu, & membranis flaccidis gaudentibus: Quemadmodum hoc de medicamentis, maxime heroicis, intuitu operationis pariter valet.

§. 9.

Subito ple. umqve memorata symptomata homines, antea perfecte sanos, invadunt, adeo, ut nulla ordinaria tragici hujusmodi ludi causa allegari queat. Absolute tamen & absqve limitatione hæc ipsa haudquaquam accipienda erunt: Dantur enim toxica nonnulla, quæ pedetentim, vix animadvertente in principio patiente, dolose ac fraudulenter vitæ ac sanitatis fulcimenta dejiciunt, ac, more febris lentæ & hecticæ, lentam mortem adducunt, quod in specie de saturninis notissimum est. Quod verò talia etiam præparari queant, quibus mors statò ac definito tempore inferri possit, uti simile quid de sic dicto pulvere successione, in Gallia quondam notissimo, affirmatur, nullam apud me fidem invenit, quum determinata ac definita ejusmodi actio principis physicæ ac medicinæ sanioris aperte repugnet.

§. 10.

Non sufficit, nonnulla tantum adsumti vel accepti veneni confectaria generalia scire; sed omnino necesse est, ut venena ad certas classes genericas, quibus species illuc pertinentes subjungendæ sunt, redigantur, & specifica eorundem indoles, cum specificis atqve distinctis principis & effectibus, penitiori subjiciantur scrutinio, quo cuius deinde specificum pariter
&

& adæquatum opponi possit remedium. Haudquaquam enim contra toxicum quodcunqve promiscuè & in genere valent medicamina illa, quæ vulgò specioso bezoardicorum titulo superbiunt, specifica potius postulantur, re vera ad venenum vincendum ac subigendum apta. Quid auxilii enim à terris sigillatis & lapide bezoardico contra venena caustica mineralia, itemqve strangulatoria & vaporosa vegetabilia expectandum? Nihil profecto, vel parum admodum, tanquam corpora in hoc passu fatua propemodum & inertia, opis ferunt, & agrum miserrimum, absqve levamine, tristi suo fato relinquunt.

§. II.

Venena vulgò ita dicta, respectu profapia, triplicis generis sunt, *Mineralia* videlicet, *Vegetabilia* & *Animalia*. De hisce igitur prolixior paullo atqve specialior tractationem in sequentibus adornare decrevi, ut melius pateat, quibus principiis quodcunqve instructum sit, quibus viribus polleat, quo modo operetur, qualia pathemata in animantium corporibus producat, & quænam deniqve remedia eidem opponenda sint.

SECT. II.

DE

VENENIS MINERALIBUS.

§. I.

Si ullum naturæ regnum corporibus, venenata energia præditis, abundat, certe minerale est: In terræ equidem visceribus hinc inde salia latent austera, stypti-

styptica, corrosiva, latent mineræ causticæ arsenicales, & constrictoriæ saturninæ, atqve hujus commatis concreta alia, quæ virulentis effectibus edendis, vel statim, ac per se, apta inveniuntur, vel largissimam tamen materiam subministrant, è qua toxica præparari possunt nocentissima. Veruntamen, quum hæc quoque, sive sint cruda, simplicia, sibi relicta, sive arte parata, notabile intercedat discrimen, necesse omnino erit, ut ad differentiam hanc pariter respiciamus.

§. 2.

Intuitu effectus præcipui, venena mineralis propriæ, sub duplici classe generica collocanda sunt: Quorum prior *Caustica*, *Corrosiva*; posterior *Constrictoria* complectitur. Venena caustica, habita ratione specificæ indolis, & principiorum, rursus dividi merentur 1) in *aqueo-salina*, cujus generis sunt aqua fortis & regia, oleum & spiritus vitrioli, spiritus nitri & salis concentratus &c., 2) *salino-metallica*, quod pertinent mercurius, in acido minerali solutus, & postea vel sublimatus vel præcipitatus, itemque crySTALLI lunæ, aurum fulminans nondum edulcoratum, &c. & 3) *terreo-sulphureo-salina*, quorsum v.g. arsenicum, præprimis album, pulvis cobalti sublimatus, flores arsenici, vitrum ac regulus antimonii simplex, massæ ex stanno, regulo antimonii & arsenico conflata, & similia referenda sunt.

§. 3.

Caustica aqueo-salina ex phlegmate constant, & sale acido, gravi, potenti; corrosivo, ideoque soli partii salinæ acidæ energia eorundem in acceptis ferenda est,

est, & illa proinde eò potentiora astimanda sunt, quò concentratiora, h. e., quò plus acidi corrosivi in phlegmate reconditum gerunt. Actio horum, ac modus operandi non adeo laboriosam explicationem postulant, dum singuli dudum, qui vix primæ chemiæ fundamenta sternere cœperunt, abunde sciunt, salina acida concentrata, ac graviora quæcunqve prompte arrodere, discindere ac corrodere corpora pleraqve, etiam lapidea & metallica durissima, multo magis autem fibras, membranas, carnes, ac reliquas corporum animalium partes, lapide & metallo longe molliores: Sciunt quoqve, ob gravitatem illa, & figuram molecularum minimarum acutam, rigidam, & quasi ensiformem, altius sese tunicis atqve membranis immergere, & pertinacius postea inharere: Sciunt deniqve, eadem liquida gelatinosa, & consequenter etiam sanguinem, lympham, bilem, ceterosqve corporis humores coagulare.

§. 4.

Quid igitur ab illis intro suntis expectandum? vellicationes sane vehementes, erosiones, inflammationes, spasmi summe dolorifici, anxietates præcordiales, tussis convulsivæ, strangulationes faucium, diarrhoea cruentæ, convulsiones artuum, gangræna, sphacelus, & plenaria corrosio partium, quas in transitu proxime tangunt, imò varia truculenta pathemata alia, quibus variarum functionum turbæ presso pede supervenire debent. Novi virum literatum, qui noctu ex errore, loco essentiæ stomachalis, oleum vitrioli adsumebat. Protinus persensit ardorem vehementissimum & erosionem in faucibus, gula & ventriculo, & licet paulo post congrua opponerentur remedia, remansit

C

mansit tamen dolor ventriculi gravativus, atque in loco quodam definito constanter ardens, cum insigni imbecillitate, persæpe etiam dolore tensivo integri abdominis, intestinorum, spinæ dorsalis, imo patiens aliquoties manuum ac pedum convulsione subito fuit correptus. Alius, cujus mentio facta fuit in *Miscellaneis Nat. Curios. Germ. a)* largam aquæ fortis quantitatem cum cerevisia tepida hausit, & statim inde respirationem difficilem, tensionem convulsivam & suffocativam œsophagi, mox cardialgiam, tormina ventris &c. persensit; at congruis remediis, tempestive oblatis, denuo curatus est. Post adsumtum mercurium sublimatum, β), confestim color faciei lividus ac luridus, erosio faucium, anxietas circa præcordia, acutissimus ventriculi dolor, cum nausea & vomitu, lancinantia intestinorum tormina, atque similia oborta fuerunt.

§. 5

Certo respectu vehementiora prædictisprehenduntur salino-metallica, nimirum ex potenti acido memorato, & gravi quadam substantia metallica aut semimetallica composita. Enimvero operandi vehementia apud illa, partim ab unito sale caustico, partim à gravitate molecularum minimarum eminenti, ac independente pressione majori, derivanda est. Qualibet profecto mercurii sublimati molecula globulus mercurialis censenda erit, infixis particulis acidi salis eulinaris acutissimis ac rigidis circumquaque armatus: Hinc plane non mirandum, quod corpuscula hujusmodi, rigidis spiculis, acutis gladiolis horrida, & nucleo
feu

a) Dec. 3. ann. 7. & 8. Obs. 177.

β) Dec. 2. ann. 8. Obs. 65.

feu centro mercuriali admodum gravi prædita, maximam efficaciam, in motum redacta, exferant, & quævis solida, fibras, membranas, musculos, &c., in animantis corpore obvia, illico vi maxima adgrediantur, ac erodendo & corrodendo destruant: Unde necessario inflammationes gangranosæ gravissimæ, sphacelationes, spasmi enormes, & ex hisce rursus propullulantes maximæ totius œconomia animalis turbæ enasci debent. Eadem dicenda erunt de reliquis hujus classis venenis: Quid crystalli lunæ enim aliud sunt, quam moleculæ argenteæ, cum acido nitri combinatæ, adeoque multiplici pariter aculeo instructæ? quid aurum fulminans nondum edulcoratum, quam moleculæ auri, spiculis quibusdam acidis aquæ regia horridæ?

§. 6.

Torpidiora paululum ac segniora sunt in operando arsenicalia, quoniam sal causticum, intimiori substantiæ terreo-inflammabilis semimetallicæ mixtione, magis temperatum est; ideoque effectus etiam, quos præstant in corpore, iidem quidem sunt, ast mitiores tamen. Raro enim, nisi fortassis majori quantitate adsumpta fuerint, perfectam dissolutionem tunicarum, penitus fibras connexas corrodendo, producunt, & termina saltem sunt, spasmi vehementes, convulsiones, inflammationes, erosiones, aliaque ex hisce resultantia, quæ talismodi veneni actionem sequuntur. Tanta nihilofecius eorundem vehementia est, ut mortem, citissima neglecta medela, certo inducant, aut tamen, si subjectis, cæteròq; in sanis & robustis, dosi minori data fuerint, morbos spasmodicos, convulsivos, vomitus, diarrhoeas, inflammationes mitiores, obstructions viscerum rebelles & curatu difficiles. Vir quidam, quod

exemplum itidem *Ephemerides N. C.* suppeditant α), nō-
ctū, loco aquæ majoranæ, quâ sæpius ad coryzam cor-
rigendam utebatur, infusionem arsenici naribus attra-
hit; quo facto, per duos propemodum dies serum acre
ê naribus stillabat, subsequēbatur vertigo tenebriosa,
tandemqve catarrhus suffocativus. Adhibitis decen-
tibus remediis, symptomata paululum quidem mitiga-
ta fuerunt, & usus sensuum interiorum & externo-
rum, quorum abolitio in principio aderat, quodāmmo-
do rediit; remansit tamen visus, memoria & iudicii
imbecillitas, tandemqve, biennio ferme exacto, lethales
supervenerunt convulsiones. Alibi cellarius qui-
dam, referente D. PAULO DE SORBAIT β), adsumtis
floribus antimonii, à circumforaneo datis, in apople-
xiam incidit; quâ durante, largissimus aderat ptyalis-
mus, ita ut per nares & os quatuor propemodum phleg-
matis spumidi mensuræ effluerent, tandemqve extin-
ctus est. Aperto defuncti corpore, pulmones, tota pe-
toris regio, ventriculus & caput simili materia plena
reperta fuerunt. Legi etiam merentur, quæ in *Miscel-
laneis Physico-Medico-Mathematicis Bûchneri* γ) de viro, per
mercurii præcipitati albi usum interfecto, referuntur.

§. 7.

Medicamenta, venenis hisce tempestivè opponen-
da, vel ad salium alcalicorum classē pertinent, vel
mucilaginea, gelatinosa, unctuofo-oleosa sunt, vel ê
singulis hisce mixta. Salina alcalia, cum contrariæ
indolis sint, partium acidarum scindentium aciem con-
festim hebetant, & prompta interveniente unione, aci-
dum

α) V. *Ephemerid. N. C. G.* Dec. 3. ann. 4. Obs. 92. β) *Ibid.* ann. 3.
Obs. 270. p. 417. γ) ann. 1729 mens. Jul. p. 456.

dum in sal medium, non amplius nocivum, transformant; hinc cessat solidorum sensibilium vellicatio & ulterior erosio, nec fluidorum quoque coagulatio ulla metuenda est. Veniunt in hunc censum lixivium est cineribus clavellatis, sale tartari, &c., lixivium saponariorum, alcahest Glauberi, oleum tartari per deliquium & similia. Præstat tamen, hæc posteriora aqua tepida largius diluere, & tunc copiosius propinare, quo cavitas ventriculi probe impleatur, & eo facilius vomitus insequatur. Quoad modum operandi parum ab hisce distincta sunt terrea alcalina, absorbentia, cuius medico notissima, præterquam, quod segnius operentur, nec tanta quoque acidum extinguendi vi polleant.

§. 8.

Aquea diluentia, quò præcipue aqua tepida simplex, largius hausta, donec vomitus superveniat, spectat, operationem suam diluendo venenum, ex parte etiam emolliendo solida, ob fortes vellicationes, contracta jam & ad vehementes crispaturas redacta, absolvunt. Mucilaginea, gelatinosa, oleoso-unctuosa eadem, ast efficacius longè, præstant, dum scilicet veneni acrimoniam obtundunt, spicula rigida involvunt, & meatuum parietes quasi vernice obducendo, à stimulis & puncturis, sub quavis solidorum contractione imprimendis, adprimè defendunt, imo spasmos & inde enatas inflammationes, potentius fibras emolliendo, rursus minuunt. Abundat hisce materia medica, & selectiora æstimantur gelatinæ cornu cervi, eboris, crurum vitulinorum, juscula carniū juniorum non salita, juscula avenacea, hordeacea, mucilago seminis cydoniorum, albumen ovorum, ova sorbilia, lac tepidum, cremor lactis, chocolada cum lacte cocta, emulsio-

nes ex amygdalis dulcibus, pineis, sem. 4. frigidis majoribus, seva & pinguedines animantium recentes, sperma ceti, oleum lini, olivarum, amygdalarum dulcium expressum, & sic porro. Præstat de cetero, miscere salina alcalica oleosis & pingvibus, ut eò citius venenum infringatur, & spasmi jam oborti demum remittant. Optime igitur in hoc passu sese sapones, ex oleo amygdal: dulcium expresso & alcali puro parati, nec minus sapo Venetus, Hispanicus &c. commendant.

§. 9

Fractis per memorata veneni caustici viribus, & spasticis contractionibus, itemque stasibus inflammatoriis rursus ablatis, de robore ventriculi ac viscerum reliquorum, per motus vehementes, nec minus per remediorum emollientium usum largiorem valde imminuto, reducendo cogitandum est. Conducunt ad hunc finem obtinendum amara & balsamica, cum ordinariis bezoardicis remixta, v. g. pillulæ extracto cent. min., fumaricæ, scordii, millefolii, chamomillæ, &c., ut & pulveres ex sem. Zedoaria, cumini Æthiopici, cort. cascarillæ, nitro & similibus.

§. 10.

Sed progrediemur nunc ad alteram hujus sectionis classem primariam, quæ venena mineralia *Constrictoria*, triplicis itidem generis, activitatis gradu valde distincta, *aluminosa* videlicet, *vitriolica venerea* & *martialis prosapia*, & *saturnina* complectitur. Ad vitriolica non tantum completa vitriola, sed quævis etiam corpora, cupro prægnantia, ut lapidem lazuli, armenum &c. refero, quæ ab acido, casu accidentem, vel etiam in prima culina hospitante, corrosionis beneficio, in vitrio-

vitriolum commutari possunt. Quod plumbum quoque attinet, istud, sub crassiori sua textura, & perfecta mixtione metallica, ad nocendum non adeo aptum videtur, sed prius per ignem in fumos aut calces resolvitur ac transformari, vel, accedentibus salibus acidis corrosivis, nunc extra corpus, nunc demum in ventriculo, in vitrioli speciem mutari debet; uti de hisce noxii effectus fumorum in casis fusoriis, nec minus cerussa, minium, lithargyrium, & alimenta quoque ac potulenta acida in vasis plumbeis ad tempus adservata, plana adferunt testimonia.

§. II.

Tum aluminosa & vitriolica, præprimis venereæ profapix, tum saturnina, per consortium acidi in vitrioli gravissimi speciem transformata, aut Vulcani ope in fumos resoluta, nocivam suam actionem plus minusve confringendo absolvent, inquam plus minusve: Mitiozem equidem operationem exercent aluminosa & vitriolica martialia, fortiozem vitriolica venerea, & fortissimam comparative saturnina. Neque hac tamen, neque illa causticorum vehementiam æquant, quum acidum corrodens, intimiori cum metallo, aut terra minerali unione, magis contemperatum, & molecularum minimarum acies valde hebetata sit: Hinc etiam obtusos saltem stimulos imprimunt, quos vehemens quidem restrictio, nequaquam autem ipsa corrosio aut erosio gravior excipit; ideoque prima etiam pathemata, quæ veneni talismodi, præsertim saturnini, adsumtionem sequuntur, ad graves spasmos, & viscerum, vasorum, ac meatuum obstructions referenda sunt. Sat gravia tamen & truculenta inde sanitatis incommoda propullulare consueverunt, lancinantia videlicet intestinorum & ventriculi tormina; cum nausea,
 cona-

conatu vomendi, ructibus crebrioribus, vomitu actuali nonnunquam, eoqve enormi, & pertinacissima alvi obstructione, quæ persæpe in colicam rebellem & passionem iliacam desperatam desinit. Frequentissimè etiam succedunt gravissima obstructiones mesenterii, cum abdominis intumescencia & duritie, itemqve hydrops, asthma, icterus, palpitationes cordis, insignes anxietates præcordiales, cholera, tremor membrorum, contracturæ, paralytes, apoplexiæ, & hujus commatis innumera alia: Magis tamen hæc ipsa à saturninis, rarius ab aluminosis & vitriolatis, quæ longe segniora in operando inveniuntur, expectanda sunt.

§. 12.

Ut noxæ inde resultantes eò clarius pateant, memorata illustrare conducet specialibus quibusdam exemplis. Occurrunt talismodi observationes maximo numero in publicis medicorum monumentis. Notatu præ reliquis digni sunt casus tragici, ab hausto vino, per lithargyrium adulterato, in variis Sueviæ atque Franconiæ tractibus producti, & in *Epheméridibus N. C. G. à D. GOCKELIO, VICARIO & REISELIO* descripti *a)*. Singuli equidem, qui vinum hoc, saturnino veneno infectum, hauserant, pravis adfectibus correpti fuerunt: In aliis copiosi flatus, neque per inferiora, neque superiora exeuntes, aderant, cum insigni cruciatu colico, itemque inanes urinam & fæces alvinas emitendi conatus. Pulsus durus erat ac tardus, æqualis tamen, urina turbida, tunica oculorum albuginea flavedine quadam, facies viridiusculo colore tincta videbatur, & ægri totò morbi tempore de anxietate & opis siccitate conquerebantur. In aliis constrictiones gulæ &

a) Dec. 3. ann. 4. Obs. 30. & 100. it. Dec. 3. ann. 5. & 6. Obs. 261. It. Dec. 3. ann. 7. & 8. Obs. 134.

& præcordiorum, cardialgia acuta, lancinantes cruciatus colici, pertinaces mesenterii & alvi obstructiones, cum nausea, ructibus crebrioribus, vomitu, & depravata concoctione; & in aliis denique icterus, asthma, suppressio urinæ, paralyfes, contracturæ, arthritici dolores, imo in multis ipsa mors, supervenerunt. ^{a)}

^{a)} Recensionem uberiolem hoc loco meretur experimentum, à D. JOH. CONRADO BRUNNERO, ^{a)} ad penitius cognoscendas hujus veneni roxas, quondam institutum. Exhibebat scilicet cani unciam unam lithargyrii, in aceto digestionis & coctionis beneficio soluti. Nondum elapso bihorio, canis conatum vomendi experiebatur, ad quem denuo cohibendum varia, at frustra, fuerunt propinata. Vix media ab hausto veneno hora mucum subcrevntum per alvum ejecit, & ejulatu torminum indicia dedit. Quærusulus latibula quæsiuit, mox procubuit, mox surrexit iterum, ac titubando & vacillando gressus glomeravit; ore & lingua quoque expalluit, atque oculi turbidi erant. Exacta decima hora, paululum quidem ad se redire videbatur, ac rursus firmiores formabat gressus; at toxici truculentia mox eò vehementius rediit, adeo ut canis, humi procumbere coactus, laboriose atque sonore respirare cœperit, mox iterum tardius, donec circa horam undecimam, citra ullos convulsivos aut anomalos motus, viribus penitus spoliatus, deficere cœpit, breviqve spirare desiit. Instituta post mortem sectione, ventriculus, ac quævis viscera reliqua, maxime autem vesica, rubebant. Sublato sternone, vesiculæ pulmonales hinc inde videbantur inflatæ, alibi rutilantem ostendebant colorem, & ipsa pulmonum substantia compacta erat. Cor sanguine, statim post interitum fluido, mox autem in grumos concrecente, turgidum inveniebatur. Ventriculi & intestinorum

D

in-

^{a)} V. Ephemerid., A. N. C. G. Dec. 3. ann. 4. Obs. 92.

interiora undiqve rubebant, nonnullibi etiam inflammationum stigmata in conspectum veniebant. Lithargyrium, quod addendum est, non albicans, prout acetosolutum & coctum cani fuerat infusum, sed præcipitatum nativo suo colore conspicuum, deprehendebatur.

§. 13.

Virulentam plumbi operationem ulterius confirmant opifices, qui sapius saturnina in igne tractant. Figuli pleriqve temporis successu, quin subito nonnunquam, ^{a)} curvi, contracti, manibus ac pedibus debiles, imo asthmatici, cachectici & hydropici evadunt: Nec minus metallurgi, qui in casis fusoriis ingentes minerarum moles eliquant, & deinde argentum à plumbo addito ac colliquato in magno cineritio separant, peculiari, eaqve pertinaci colica, vulgo *die Hürten-Rage* dicta, itemqve asthmate rebelli, quod *die Bergsucht* vocant, corripuntur. Eadem propemodum sanitatis detrimenta metuere debent docimastæ, quando os suum frequentius furni docimastici orificio admovent, & plumbi fumos, è testudinis fornice glomeratim prodeuntes, inspirando hauriunt. De cupri noxiis effectibus multa pariter exempla in medicorum scriptis, maxime autem in *Epheméridibus A.N.C.G.*, consignata leguntur, quorum unicum saltem, à D. MAUCHARTO communicatum ^{β)}, huc transferre placet. Persona generosa mox post pastum vehementes experiebatur vomitus, iisdemqve etiam cruciabantur coqua, netrix, & tres ejusdem familiæ ancillæ. Instituto scrutinio causæ, illa in caseo, ex lacte vaccino in vase cupreo parato, re-perta est, cujus portionem singulæ commederant. Notum

^{a)} Conf. Miscell. physico-medico-marb. Bùchneri ann. 1729. p. 317.
^{β)} Cent. I. Obs. 13. Conf. Excell. Schultzius in Dissert. p. 7.

tum quoque est, discipulos, qui apud fabros ærarios operam manuariam cum cupro tractare incipiunt, frequentissime vomitibus corripitur, antequam subtilissimo veneris pulveri, inspirationis beneficio inferendo, adfuescunt. In robustioribus tamen loco vomitus nunquam diuturnior alvi fluxus provocatur.

§. 14.

Cognitio naturæ & principiorum viam pandit ad cognitionem remediorum, quæ venenis hujus classis subigendis apta inveniuntur. Quum enim hujusmodi venenorum energia primario acidi gravioris, caustici, & corporis metallici, aut terre mineralis unioni adscribenda sit, & effectus primus atque præcipuus ad vehementem constrictionem spasticam redeat; liquido constare existimo, quod singula profint, atque prodesse debeant, quæ fibras, & membranas valde constrictas rursus emolliunt atque relaxant, acrimoniam obtusam, satis valide tamen vellicantem, destruunt, & utriusque principii unionem dissolvunt. Horum itaque intuitu ea pariter inservire videntur, quæ contra venena caustica fuerunt commendata, aquea videlicet, tepide ac largius hausta, oleoso-unctuosa, pingvia, gelatinosa, mucilaginea, & alcalia. Optime tamen sese præ reliquis gerunt oleosa & pingvia, cum alcalicis moderate remixta, & per os, atque clysmatum ope per alvum quoque immissa, quum uno actu acidum veneni invertant, & enatam vehementem solidorum nervoso-membranceorum strictionem relaxent, adeoque, obstructions referando, fluidis meandi & remeandi libertatem reddant. Ab autoribus quibusdam cinnabarina quoque & terræ sigillatæ laudantur, at illis ipsis, me sentiente, parum efficacæ in hoc passu adscribendum erit.

rit. Quod vero ab aliis externe commendata unguenta, linimenta &c. nervina, emollientibus paululum remixta, attinet, illa utiqve usum præstabunt non contemnendum, quando contracturæ aut paralyfes membrorum per venena hæc inductæ fuerunt. Fortassis etiam contra saturnina, præprimis sub fumi forma illata, vulgo commendata sulphurea, v. g. sulphur vulgare, & antimonii, morsuli restaurantes Kunckelii &c. locum inveniunt, itemqve postremò, ablata strictura spasmodica & veneno extincto, consueta roborantia & nervina, quæ solidis, tensione nimia debilitatis, robur, & amissum elaterem restituunt.

§. 15.

Habita ratione indolis, & ex parte etiam originis, venenis mineralibus concentrata & fixa quædam *salina alcalica*, vulgo *septica* dicta, præsertim ex calce viva & cineribus clavellatis aut alcali alio calcinationis ope parata, adnumerari merentur, dum prompta pariter corrosione, & quasi combustionè aut putrefactione nocent; quinimò adsumta & ad sanguinis massam delata, inflammationes, febres phreniticas, & mortem, partes oleoso-salinas fortiter expandendo, & citissimam provocando dissolutionem putredinosam, producant; cuius rei exemplum notabile, quod variis quondam relationibus ansam præbuit, Exc. D. SCHULTZIUS in *Dissertatione sapius allegata a)*, adfert: Quidam scilicet caupo cerevisiæ albæ lixivium saponariorum immiscebat; quod cum largius factum esset, satis multi, qui in eadem caupona illo die græcati fuerant, morbis acutis inflammatoriis corripiebantur, quorum non pauci celeriter extincti fuerunt. Ceterum cum hæc venena quoad indolem suam satis cognita sint, inventu etiam

a) §. 14. p. 15.

etiam facillima erunt specifica antidota, quæ svadente ratione, eandemqve confirmante experientia, non tantum oleosa ac tepida aquea, sed etiam acidula, & nitrosa esse debent. Veniunt igitur in hunc censum, præter nitrum depuratum, succus citri, clystus antimoni sulphuratus, spiritus nitri ac salis dulcificati, cremor & crysalli tartari, salacetosellæ & similia, cum vehiculo data aqueo, vel aqueo-mucilagineo aut gelatinofo, cujus generis sunt decocta ex radice scorzonera, graminis, passulis minoribus, hordeo mundo, avena, rasura cornu cervi, juscula avenacea, cum floribus chamomillæ cocta, & butyri non saliti, spermatis ceti, olei amygdal. dulc. expressi &c. additione pingvia reddita, & sic porro.

§. 16.

Nullus deniqve hætenus relatis jungere dubito *virulentas exhalationes*, quæ in fodinis ac cryptis subterraneis nonnunquam metallifosfores, subitanea interveniente suffocatione, extingvunt, quæqve ex corpusculis volatilibus, turmatim volitantibus, sulphureo-arsenicalibus, imo é solis plerumqve phlogisticis, vaporosis, expansivis, elasticis, constant, confertim ac tanto impetu in pulmonum meatus irruentibus, ut protinus respiratio, & sanguinis circulus sufflaminetur, & ipsa mors, nisi cito extrahantur, superveniat. Verum enim vero de modo operandi & noxiis effectibus hujusmodi halitus vaporosi & narcotici plura dicendi commodior in sequentibus occasio erit; adeoque etiam nihil amplius de iis commemorabo hoc loco, sed ad venenorum vegetabilium contemplationem progrediar.

SECT. III.

DE VENENIS VEGETABILIBUS.

§. I.

Quaquam animantia è regno vegetabili plurima alimenta sua, ac medicamenta petunt, & plantæ à Creatore sapientissimo eum in finem primario productæ esse videntur; nihiloscilicet tamen reperiuntur rosæ interpositæ spinæ, plantis esculentis atque medicamentosis venenatæ. Non dicam saltem de fungis quibusdam noxiis, crescunt etiam radices, herbæ, flores, fructus, semina, virulenta qualitate instructa. Quævis de cetero venena vegetabilia commode ad triplicem classẽ reduci, ac dividi possunt in *Strangulatoria*, sive caustica subtiliora, *Narcotica*, & *Erodentia*, sive caustica crassiora; quibus fortassis quartum genus, *Mixta* comprehendens, subjungere licebit.

§. 2.

Venena *strangulatoria*, ob præcipuum, quem edere consueverunt, effectum, ita vocata, subtili ac caustico sale acido pollent, substantiæ gummosæ, resinosæ, aut gummeo-resinosæ immerso, quod, in corpore evolutum ac separatum, vel unà cum crassiori sua matrice ventriculi atque meatuum tunicis adhærens, puncturas provocat vehementissimas & pruritus instar urit, præsertim, si moleculæ exilissimæ, à se invicem motu separatæ, altius in fibras nerveas & membranaceas elasticas penetrent, ac fixius inhæreant. Aliter sanè, rebus sic comparatis, fieri nequit, quin solida vehementius irritata, sese mirifico conatu contra-

trahant, & constrictiones efficiant violentissimas, è quibus, ob circulum humorum valde hac ratione suffaminatum, enormes ac repentinae strangulationes, itemque conatus vomendi, vomitus, sitis, angor circa præcordia cum ardore, nec minus perturbatio & dolor capitis, vertigo, sopor, convulsiones, epilepsia &c., tandemque mors ipsa propullulare debent. ^{a)}

- ^{a)} Clariora sine dubio evadent memorata, si, æque ac præcedentia, exemplis quibusdam specialibus, à scriptoribus communicatis, illustrentur. Notatu hoc loco præ reliquis digni sunt casus singulares de cicuta noxis à WEPFFERO, aliisque consignati. Quidam v. g., narrante laudato Auctore ^{a)} radicem cicuta aquaticæ, pugno virili majorem, evulsit, & quum illa rapam colore ac forma æmularetur, & sapore savi atque subdulci, cum aliqua saltem acrimonia remixto, gauderet, non solum ipse portionem aliquam commedit, sed aliis quoque resectas portiunculas obtulit devorandas. Sed quid fit? omnes, qui radicem hanc degustaverant, pravis correpti fuerunt pathematibus. Unus vertiginem quandam & capitis dolorem ac perturbationem, cum obtenebratione oculorum, experiebatur. Dolor capitis lancinans erat, pungens, & quasi divellens; angor accedebat circa præcordia, cum aliquo ardore, interceptione respirationis & lipothymia metu. Vomitu, per digitorum intrusionem, & aquæ calidæ haustum largiorem, ægré concitato, frustula radice tumida, & multo mucos involuta, fuerunt ejecta. Post vomitum symptomata cessarunt paulisper; at paulo post singula redierunt, cum siti inextingibili, & summa faucium siccitate, totaque gula ita constricta erat, ac si pice sutoria oblita ac conglutinata esset. Tandem tamen, quum vomitum aliquoties, digitorum intrusione, & larga aquæ ingurgitatione,

^{a)} In Ephem. A. N. C. G. Dec. 2, ann. 6. Obs. 116,

tione, provocasset, & theriacalia præterea exhiberentur medicamenta, liberatus est. Alter fatum habebat infelicius, & post breve tempus extinctus est. Apud illum enim, paullo post adsumptionem, artus penduli erant, facies & collum tumida & inflata, oculi extra orbitas propemodum protuberabant, os spuma repletum, dentes arctissimè constricti, respiratio valde debilis. Dentibus vi diductis, halitum emisit, & facies cum collo paulisper detumuit. Tandem horrendus supervenit paroxysmus epilepticus, crebrò intra breve tempus revertens, cum mirificis artuum, trunci, capitis, contorsionibus, facie livida, densa oris spuma, & omnimoda, per aliquot momenta, respirationis interceptione, donec periret. Nunquam, durante paroxysmo totali ad mortem usque, ad mentem rediit, &, semel tantum ad vomitum stimulari visus, parum muci per os ejecit. Cadavere aperto, in superiori lobo pulmonum sinistro maculæ lividæ & flavæ inventæ sunt, & lobus ipse inflatus, è quò fauciato mucus flavus profluxit. Pars inferior pallida erat & flaccida, lobus dexter superior atro-rubescens, mollis tamen, inferior simul durus & penè friabilis; hepatis pars convexa, huic lobo subjecta ut & ren dexter ex nigro-rubescens, reliqua pars sana. In ventriculo, ubi radicis frustula jacebant, color pariter atro-rubescens adparuit, & multum muci spumidi in eo, itemque in intestinis reperiebatur. Conferri etiam hoc loco poterunt experimenta, quæ JOH. JACOBUS HARDERUS ^{a)} aliique cum succo cicutæ terrestris, canibus exhibito, instituerunt, quæque supra memorata ulterius confirmant, lucemque clariorem in hac materia accendunt. Consideratione quoque digna sunt, quæ in *Miscellaneis Acad. Nat. Curios. Germ.* de virulentis effectibus *napelli* ^{β)}, *radicis aconiti* ^{γ)} *ranunculi horrensis flora pleno minatio* ^{δ)}, aliisque, à curiosis naturæ scrutatoribus ac medicis relata fuerunt. §. 3.

^{a)} In *Miscell.* A. N. C. G. Dec. 2. ann. 3. Obs. 115. ^{β)} Dec. 3. ann. 9. & 10. Obs. 92. it. ann. 2. Obs. 42. it. ann. 3. obs. 223. ^{γ)} Dec. 2. ann. 1. Obs. 74. ^{δ)} Dec. 3. ann. 9. & 10. obs. 92.

De acida salis tenerrimi, volatilis atqve acris indole in cicuta ac reliquis, quæ ad hanc classẽ spectant, *mandragora* videlicet, *napello*, *aconito*, *stramonea*, *ranunculo palustris flore rubro miniato*, *ranunculo Norwegico*, *apium* risus dicto, *granis nigris scalinis* &c. nequaquam dubitandum est. Nam vegetabilia quævis, sibi relicta, sale alcalico carent, & salia media pathematibus ejusmodi producendis minime sufficiunt. Prostant quoqve varia, satis jam examinata, v. g. radix scillæ, herba ac flores arnicæ, quæ cum venenatis hisce plantis, quoad modum operandi, & largiori dosi data, quoad effectus pariter, conveniunt, quæqve itidem sale acido pollent: Imo in promptu sunt experimenta alia & observaciones, quæ adfertum ulterius probant. Napellus cæruleus v. g. notabilem illic ardorem in ore & ventriculo, itemqve lingvæ tumorem excitat: Sapor radicis cicutæ aquaticæ dulcis quidem est, at simul acris & inter masticandum nauseosus, acrimonia pertinaciter lingvæ ac faucibus inhæret, & ægri pleriqve, qui cicutæ radicem adsumserunt, ante & post vomitum fortem aciditatem in ore persenserunt. Ex substantia radicis cicutæ candida interiori, medullari, observante laudato WEPFFERO, liquor erumpit, post aliquam repositionem in aprico, instar gummi guttæ, flavescens, saporis primum subdulcis, & herbacei, posteaqve tam acris, ut frigida aqua denuo vix elui possit. De cicuta terrestri etiam notum est, quod, præprimis contrita, odore acri polleat, & succi particulam lingvam potenter feriant, quin digitorum apices arrodant. Aliqua ex postremis non solum de insigni principii activi acrimonia, verum etiam de volatili natura testantur, quâ istud in cicuta æqve ac reliquis, hujus commatis, gaudet. Ci-

E

cutæ

cutæ aquaticæ enim radix siccata longe remissiores effectus edit, quam recens, & quodammodo medicamentosa atqve diaphoretica evadit: Ranunculus hortensis flore rubro miniato, licet nullum sensibilem odorem spargat, naribus tamen sæpius admotus, ac manibus detentus, venenata exhalatione nocet, & teste D. GRUNDELIO ^{a)}, debilitates, anxietates, cephalalgias, imo epilepsias provocat. Notatu digna historia est, quam Dn. JOH. PATERSON HAIN de servo suo refert ^{β)}: Portabat ille manu sinistra napellum, ex horto in Polonia desumptum, & illuc antea ex montibus Carpathicis transplantatum. Manus illius paullo post tremere incipiebat, & famulus in lipothymiam cadere, ita ut theriacam, rejecta herba, adsumere coactus fuerit.

§. 4.

Parum ab hætenus expositis distincta sunt venena *erodentia*, sive caustica crassiora. Militant hæc maxima ex parte inter purgantia drastica, & ob majorem principii gummeo-resinoso-salini crassitiem, actionem suam fortiter stimulando & erodendo absolvunt, ideoque, præter aliqua respirationis impedimenta & capitis perturbationes, (quæ interdum plane non observantur), vehementes ardores in faucibus, ventriculo, intestinis, ano, itemqve tormina ventris atrocissima, vomitus, diarrhoeas fortes, persæpè cruentas, cum lipothymiis, & intestinorum ac reliquarum primæ culinæ partium inflammatione atqve erosione, provocant, è quibus, nisi citò congrua subveniat medela, graviora adhuc proficisci possunt. Pollent quoque manifesto principio resinoso, vel gummeo-resinoso, sale acido acer-

^{a)} In Misc. A. N. C. Dec. 3. ann. 9. & 10. Obs. 92.

^{β)} Ibid. ann. 3. Obs. 223.

acerrimo imprægnato. Referri in specie ad hanc classem merentur *esula* & ejus *succus*, *gummi gutta*, *poma colocynthiaca*, *radix ellebori albi* &c. Novi hominem, qui, cum succum *esulæ* ex planta recenti exprimeret, & certum in usum colligeret, sæpius manum, succo hinc inde conspurcatam, faciei admovebat, & inde magnum vultus ruborem, cum ardore insigni & intumescencia reportabat, quæ postridie demum, frequenti ablutione cum aqua frigida & tepida in auxilium vocatâ, evanescebant. De reliquorum noxis internis exempla specialia adferre nolo, quum iis medicorum scripta hinc inde scateant.

§. 5.

Bene nonnunquam in curandis venenis primæ classis sese gesserunt vomitoria, quando veneni moles adhuc in ventriculo latitabat; at deinde, quamprimum altius paullo penetravit, aut pauca saltem materia aeris ventriculi tunicis infixæ hæret, plus nocuerunt, quam profuerunt. — Me sentiente, rarissimè locum inveniunt: Itidem quippe acri principio instructa sunt, ideoque noxiam veneni actionem magis augent, quam cohibent, atque majorem parti afflictæ afflictionem addunt, præsertim, si venena erodentia crassiora & drastica fuerint. Præstat itaque, vomitum tempestivum diluentibus, demulcentibus, emollientibus, largius ingestis, promovere; in quem finem præ reliquis commendanda veniunt, aqua tepida copiose hausta, & oleo amygdal. dulcium, lini, olivarum, butyro non salito, spermate ceti, cremore lactis, remixta, nec minus lac tepidum, & juscula pingvia carniùm, juscula avenacea, cum chamomilla simplici cocta, additisque oleoso-unctuosis, pingvia reddita, & similia. Procurato per commemorata vomitu, eodemque, materia venena-

nenata rejecta, denuo cessante, propinanda sunt the-
riacalia & bezoardica temperata, nervinis maritata,
quæ non solum particulas veneni, ad humores jam trans-
latas, lenissimè per vias urinarias & poros cutis expel-
lunt, sed amissum quoque robur tunicis atque mem-
branis, per spasmos vehementissimos debilitatis, resti-
tuunt.

§. 6.

Longe alterius naturæ sunt *Vaporosa narcotica*, quod
pertinent *solanum furiosum vulgare*, *solanum majus Ita-
licum*, vulgo *belladonna* dictum, *solanum Indicum*, sive
datura, *opium*, *hyoscyamus*, *lolum temulentum* &c.
Primario hæc insaniam producunt, deliria, dolo-
rem capitis, vertiginem, stupiditatem, & sopores,
quæ pathemata tamen persæpe comites secum addu-
cunt cardialgias, vomitus, convulsiones & similia, è
quibus gravis æquilibrii solidorum turbatio liquido pa-
tescit. Dantur tamen, duplici principio activo prædita,
vaporoso videlicet & acri caustico, & illa ipsa sunt,
quæ eminentius symptomata, utriusque classis venenis
propria, nempe cardialgias insignes, persæpe synco-
pticas, vomitus, convulsiones epilepticas, sopores, in-
saniam &c. provocant. *)

- *) Infans 3½ annorum, in pago quodam prope Jenam, à pue-
ro alio globulum unum & alterum seminis hyoscyami
recentis oblatum deglutivit, eodemque commestò, ita-
tim somnolentia quadam correptus est, & cum parum
dormivisset, facies rubore suffusa est, accessit delirium
& stupiditas, ita, ut neque adstantes agnoscere, neque
verba cohærentia proferre posset, idque cum maxima,
quod ex gestibus adparebat, anxietate. Liberatus ta-
men iterum est per medicamenta emetica & bezoardi-
ca, à B. WEDELIO tempestivè præscripta. *) Apud ali-

os

*) Vid. Misc. A. N. C. ann. 3. Obs. 21.

os radix, cum carnibus comesta, insignem mentis perturbationem excitavit, itemqve desiderium incongruum ad jurgia, ludicras gesticulationes, & deliramenta, pro temperamentorum discrepantia diversa. ^{a)} Alibi decoctum hyoscyami, fofus loco capiti adplicatum ad dolorem abigendum, fortem epilepsiam in virgine produxit ^{b)}; imo clyster, una succi hyoscyami libra remixtus, & dysenterico injectus, illico temulentiam conciliavit. Eger, omni sensuum usu orbatus, torvo aspectu erat, & si sedens in lecto collocaretur, in eo situ statux instar remanebat. Tandem tamen, post 24. horarum decursum, medicaminum ope à morte instante liberatus est, aliquid tamen temulentix per 6. hebdomades retinuit. ^{c)} Eadem quoqve observata fuerunt cum apoplexia insequente lethali, cum dysenterico clyster injiceretur, in quo opii Thebaici drachma dissoluta erat. ^{d)} Post baccarum solani sylvatici f. maniaci esum, uti D. JOH. JACOB. WAGNERUS refert ^{e)}, animi deliquium, anxietates præcordiales insignes, cardialgiæ, somnolentia, tandemqve lethargus, stupiditas, aponia, & in nonnullis quoqve motus epileptici & lethalis apoplexia supervenerunt. Aliquando etiam in Hassia contingebat, narrante D. MICH. BERNH. VALENTINO ^{f)}, ut multi homines, baccas belladonnæ pro myrtillis comedentes, inde in varios truculentos conjicerentur adfectus. In plerisque enim, vix hora præterlapsa, enascebantur phlogoses, cum somnolentia quadam turbulenta, è quâ emergendo titubabant, & ebriorum more fatiscebant, vomebant nonnulli, insaniebant, & susprii in tripudia mutatis, insolitum ridebant, furebant, & in adstantium crines advolabant. Accedebant in quibusdam convulsiones epilepticæ, quibus teneriores & infantes aliquot extincti sunt; maxima tamen horum

E 3

ægro-

^{a)} Ibid. ann. 4. Obs. 24. ^{b)} Ibid. Dec. 2. ann. 1. Obs. 138. ^{c)} Ibid. Dec. 2. ann. 6. Obs. 78. ^{d)} Ibid. ^{e)} Ibid. Dec. 2. ann. 10. Obs. 108. ^{f)} Ibid. Obs. 118. Conf. Dec. 3. ann. 7. & 8. Obs. 161. & 176.

ægrorum pars à medicis per conveta bezoardica, præ-
 misis emeticis, propinata, servata fuit. De similibus
 propemodum opii, ac lolii temulenti ^{a)} effectibus, item-
 que de noxa seminis strammonii, & secalis nigri cor-
 niculati varia quoque exempla in sæpius allegatis *Ephe-
 meridibus A. N. C.*, nec minus in *Annalibus Wratislaviensibus*, a-
 liisque scriptis medicis occurrunt, quæ hoc loco, brevi-
 tatis causa, silentio prætermitto.

§. 7.

De specifica principii vaporosi indole, ac vero o-
 perandi modo veterum medicorum plurimi falsas sibi
 fixerunt hypotheses, licet, pro meo iudicio, & eviden-
 tissimum & certissimum sit, quod principium istud nar-
 coticum, obnubilans ac phantasiam perturbans nihil
 aliud sit, nisi halitus quidam tenerrimus, volatilis at-
 que summe elasticus, è moleculis constans minutissi-
 mis, oleoso-phlogisticæ indolis, quæ matrici fixiori, vel
 merè gummosæ, vel gumæo-resinosæ, immersæ hærent,
 donec, leniori motu intestino attritorio, vel calore ve-
 lificante, resolutæ & ab invicem separatæ, prodeant,
 & memoratum Gas sylvestre, seu halitum, valde ex-
 pansionem aggregatione sua forment. Vellem & pos-
 sem quævis adfert momenta observationibus & expe-
 rimentis illustrare, indeque deductis argumentis fufius
 probare, nisi dudum DN. PRÆSES hunc laborem in
Rudimentis materia medica rationalis β), ante aliquot
 hebdomades in lucem emisissis, suscepisset. Dantur
 quidem inter venena narcotica ac stupefactiva nonnul-
 la, quæ, præter laudatum principium vaporosum, eti-
 am acri, caustico, salino, pariter tenerrimo, instructa
 sunt; veruntamen posterior hæc substantia activa &

viru-

^{a)} Vid. Misc. A. N. C. Dec. 2. ann. 3, Obs. 186. it. Dec. 2. ann. 8. Obs. 171.
 Conf. Saryæ med. Silcs. specim. I. p. 44. seqv. p. 342. seqv.

virulenta plane à principio, quo strangulatoria pollent, non distincta est, ideoque etiam peculiarem iterum contemplationem minimè postulat.

§. 8.

Substantia laudata halitiosa, ita sentiente DN. PRÆSIDE ^{a)}, non adeo diuturnas in ventriculo moras trahit, sed, calore in subtilissima & elastica effluvia resoluta, tum per vias notiores, vasa nimirum lactea, tum, & quidem quoad maximam procul dubio partem, per vasa bibula & inhalantia, in gulæ, ventriculi & intestinorum cavitatem hiantia, via brevissima, vasa sangvifera & nervos ingreditur, ibidemque fluida circulantia, præprimis subtiliora spirituosa, in motum secum rapit celerrimum progressivum & fortem expansorio-orgasticum: Unde fit, ut plurimorum motuum, plurimumque functionum, perturbationes, tandemque, ob violentam tubulorum nerveorum distensionem & expansionem, in solidis elateris remissio, atonia, & inde resultans somnolentia, sopor, apoplexia, mors, superveniant; quemadmodum plura quoque de hisce loco citato videri possunt.

§. 9.

Ad corrigenda hæc venena, & ultiores noxas, quas inferre consueverunt, prohibendas & avertendas, in principio, quando adhuc in ventriculo latitant, emetica profuisse, plus vice simplici à Medicis observatum est; postea vero, si principium vaporosum penitus jam vasa nervosa & sangvifera intraverit, & matrix crassior quoque maxima ex parte resoluta & è prima culina ad humores translata fuerit, testibus ratione & experientia, longe minorem, imo subinde nullam plane, utilitatem præstant, sed tunc potius commendanda veniunt

^{a)} L. c. p. 353. & 356. seqv.

niunt acidula & temperantia, quæ orgasmum minuunt, & disseminatam substantiam vaporosam oleoso-phlogisticam quasi figunt, cujus generis sunt spiritus nitri & salis dulcificati, clyffus antimonii sulphuratus, succus citri, limoniorum, tincturæ bellidis, papaveris erratici, violarum, rosarum &c. serum lactis citratum, cremor & crystalli tartari, sal acetosellæ, nitrum depuratum & similia. Non nocebunt quoque, sed proficua erunt in principio, ad orgasmum refrenandum, aquea diluentia v. g. aqua simplex frigida largius hausta, emulsiones ex aquis refrigerantibus, feminibus 4. frigidis majoribus & minoribus, nec minus potiunculæ ex aquis iisdem & nitrosis atque acidulis concinnatæ. Hisce vel statim addenda, vel paulo post, ad soporem discutiendum, & venenum è corporis limitibus rursus ejiciendum, subjungenda sunt theriacalia, & bezoardica, v. g. tinctura bezoardica Wedelii, Ludovici, Michaelis, alexipharmaca Stahlî, ess. scordii, theriacalis, mixtura simplex, imo liquor C. C. succinatus, spiritus bezoardicus Buffii, & hujus farinæ spirituosæ alia, quæ ultima tamen cum acidulis non misceri debent, ne ea, tanquam alcalia volatilia, destruant; non exhibenda quoque sunt statim in principio, vigente scilicet adhuc expansione organica humorum, sed hac cessante, & solidorum flacciditate cum sopore superveniente. Sin denique venena vaporosa simul sal quoddam causticum subtile in mixtione sua reconditum gerant, in principio oleosa quoque ac gelatinosa in auxilium vocanda sunt, ut istud tempestive obtundatur, præprimis, cum oleosa pingvia, unctuosæ, etiam vaporosi principii evolutionem & distributionem quodammodo impediunt.

SECT.

SECT. IV.

DE
VENENIS ANIMALIBUS.

§. I.

Animalis proſapia venena, vel per vias ordinarias, os, gulam, ventriculum &c. intrantia, nocent, vel inhalatione, morſu, punctura, communicata. E-
nimvero reperiuntur, cujus cenſus ſunt pulvis cantha-
ridum, philtra, fermentationis, aut confermentationis
putredinoſæ beneficio, ex impuris, heterogeneis, noxiis-
que materiis animalis originis parata, quæ neceſſario
ore adſumenda ſunt, ſi notabiliorem ſortiri debeant
effectum: Iis tamen aſſenſum largiri neqveo, qui, phil-
tris amorem determinatum conciliari poſſe, autumant.
Quævis enim philtra, ſtriſte ſic diſta, toxica ſunt, quæ,
putredinem humoribus ingenerando, ſanitatem gra-
viter turbant, & amoris loco inſanum oestrum vene-
reum, quin ſæpius mortem, producant. Alia, quò ve-
nenum torpedinis referri meretur, mediante inhala-
tione partibus, quas animal tangit, iſeſe inſinuant,
& in partibus tendineis, membranaceis, nervoſis, do-
lorificum pruritum, tremorem, ac tranſitoriam para-
lyſin efficiunt. Sunt denique, quæ per oſcula vaſcu-
lorum minimorum, naturaliter hiantia, facta liquidi te-
nuioris virulenti quadam immerſione, uti venenum bu-
fonis, vel per vaſcula cutis, punctura, aut morſu per-
forata, diſſecta, dilacerata ingrediuntur, & ultimus hic
inſinuandi modus apud venena animalia frequentiffi-
mus eſt. Nam morſu viperæ, ſerpentes, canes ac lu-
pi rabidi, punctura autem apes, ſcorpia, araneæ, taran-
tulæ,

tulæ, & quævis insecta aculeata venenum suum communicant.

§. 2.

Quemadmodum circa modum communicationis notabile discrimen observatur, sic non spernenda pariter differentia circa specificam toxicorum hujusmodi indolem occurrit. Insecta aculeata enim venentium liquorem immittunt in vascula, punctura perforata, qui primario ex subtilissimis ac mobilissimis moleculis salinis, acidæ ac causticæ indolis, constat, & illico, postquam vascula intravit, in loco vulnerato inflammationem, tumorem, ac valde dolorificum pruritus, vividis puncturis, & subtili ardore, provocat: Disseminata postea venentium moleculæ circuli beneficio per corpus, ipsam febrem, si scilicet fortioris indolis sint, spasmos, anxietates præcordiales, tremorem cordis, vertiginem &c. producant; quæ pathemata posteriora tamen à veneno hujus commatis mitiori non facile metuenda sunt, sed tumor, inflammatio, pruritus, dolor in parte punctura vulnerata, successive iterum evanescent.

§. 3.

Acida hujus veneni indoles ipso gustu detegitur. B. enim LUDOVICI aliquando liquorem illum, qui apum aculeo, dum pungunt, adhæret, quemque simul vulnere immittunt, degustavit, & illius saporem tam mordacem deprehendit, ac si aquæ fortis, aut solutionis sublimati quidpiam lingvæ incidisset. a). Probant quoque eandem evidentissima aciditas exhalationis formicarum, & adhuc magis ipsa destillatio, quâ mediante non tantum ex formicis, sed ex omnibus insectis aculeatis reliquis spiritus acidulus volatilis elicitor.

a) Quæ

*) Quæ doctissimus quondam physicus atqve theologus DERHAMUS in Anglia de aculeo apum, quem sæpius microscopii ope attente contemplatus est, orbi literato in edita *Physico-Theologia* β) communicavit, notatu dignissima sunt. Hic aculeus enim, uti loco citato refert, intus nequaquam solidus, sed cavus est, & vaginæ instar, duas aut plures lanceolas sive hastulas minutissimas, unciculis in mucrone instructas, recondit, quæ per rimulam quandam vaginæ, dum apes pungunt, emittuntur, ac cuti & carni subjectæ infiguntur, & quidem primo longior, deinde breviores. Parti inferiori, quæ corpori connectitur, vesicula, liquore acri, caustico, virulento, repleta, reperitur adnata, quæ sub puncturâ compressa, liquorem hunc emittit, ut simul cum hastulis infixis, quarum retractio, ob unciculas in cuspidè, fieri nequit, in vascula perforata ac dilacerata penetrare atqve sanguini immediate misceri possit. Et inde etiam tumor inflammatorius, cum dolore & molesto pruritu, oriuntur. Eadem quoque apud aculeum vesparum, crabronum, &c. observantur, & facile inde colligendum est, semper sub punctura, morsu &c. à venenato animali activum, mobilem, ac causticum liquorem immitti, qui pravorum pathematum causa est. Apud torpedinem neque dentes quidem, neque aculeus adsunt, & animal hoc idcirco neque morsu nocet, neque punctura; infert tamen venenum suum mediante inhalatione, quæ auctiori corporis motu, & peculiari musculorum singularium actione, adprimè adjuvatur; quemadmodum id observationes KÆMPFERI γ) & adhuc magis experimenta STEPHANI LORENZINI δ) satis comprobant. Ultimus equidem auctor cum sex vivis & vegetis torpedinibus experimenta instituit, & observavit, torpedinem, tam in aqua, quam extra illam, contrectatam, dolorem in manibus

F 2

*) V. Miscell. A. N. C. ann. 4. Obs. 67. β) p. m. 911. γ) In Amœnit. exot. Fasc. 3. Obs. 2. p. 513. δ) V. Misc. A. N. C. ann. 9. & 10. Obs. 182. 183. Conf. Du, Reaumur in Hist. Reg. Acad. scient. Parisinæ ann. 1715.

nibus excitare, qui ad extremum usque cubitum, non ultra tamen, extenditur. Dolor hic similis videtur illi, quem patimur, quando extremo cubito in corpus quoddam durum valide impingimus, & valde tædiosus ac vehemens est: Ast intra breve tamen tempus, nullo relicto incommodo, iterum transit. KÆMPFERUS affirmat, tremorem partis affectæ etiam in membra vicina maxima celeritate extendi, & unâ cordis angorem, & brevi transeuntem mentis perturbationem comites secum adducere. Causam quoque horum effectuum laudatus KÆMPFERUS unice in subtilem ac virulentum halitum, è numerosissimis corporis spiraculis, cum impetu quodam prorumpentem, rejicit, qui, secundum illius sententiam, tangentis manum celerrime intrat, & partibus tendineis & nervorum involucris membranaceis adhærens, punctura quadam ac vellicatione, motum irregularem, atque tremorem in illis provocat, donec deno excusfus succesive exhalet & dispergatur. Dn. LORENZINUS, licet subtilem ejusmodi halitum pariter pro causa ponat materiali, paululum tamen quoad reliqua à Kæmpfero recedit. Observavit enim, virulenta hæc corpuscula volatilia non ubique è torpedinis corpore eadem copia prodire, sed confertim tantummodo è duobus musculis falcatis, in partibus dorsi lateralibus reperiundis, quos loco citato uberrimè descripsit. Hi musculi è fibris multis, mollibus, albis, calamo anserino crassioribus, contexti, & spiraculis majoribus instructi sunt. Quando torpedo igitur tangitur, aut comprimitur manu, musculi illi falcati sese contrahunt, & forti sua contractione largiorem & impetuosioremem virulenti halitus expulsionem & ejaculationem efficiunt: Adeoque etiam, teste eodem, nullus dolor sentitur, quando, pressis tactisque istis corporibus seu musculis falcatis, nulla fibrarum componentium contractio fit, eademque in situ suo naturali permanent. Dolor præterea intensior, vel remissior sentitur secundum varietatem

tem contractionis fibrarum; fortiter enim sese contrahentibus fibris, torpor maximus est, ac cubitum totum cum manu occupat; remissius vero seu languidius sese contrahentibus, saltem fornicatio quædam in tota manu, ultra quam sese non extendit, percipitur, & quando lentissime saltem contrahuntur, in digitis tantum motus quidam, veluti spasmodicus, sentitur, toties rediens, quoties fibræ se contrahunt. E quibus manifeste constat, contractionem hanc musculorum falcatorum unicæ, vel tamen primariò, veneni halituosi per canaliculos in cute hiantes evibrationem procurare. Falsum equidem est, torpedinem mortuam, vel quietam, aut strophiole inditam, & cum eò manibus in aere suspensam &c., vim stupefactivam exserere; sed semper contactus immediatus, & prædicta musculorum falcatorum contractio requiritur. &c. &c.

§. 4

Principium activum in bufonis, viperæ & serpentum venenis, quoad specificam indolem, nondum satis exploratum est, etiamsi nulla ratione liceat dubitare, quin illud ipsum itidem subtile & acerrimum salinum sit. Nam D. DE MEAD, cum viperæ venenum aliquando microscopio contemplaretur, observabat a), in principio exigua tantum granula salina, veloci motu in fluido circumvoluta, adesse; quæ paulo post tamen in subtilissimas & acutissimas cryсталlos concresecabant. Hinc inde quoque exigui noduli in conspectum veniebant, è quibus anguli acuti cryсталlorum prodire videbantur, ita, ut totum veneni concretum salinum quodammodo tenerrimam telam araneæ referret. Exinde quidem constat, corpuscula activa in venenis hisce tenerrima, mobilissima, rigida, acuta, salina esse; an vero acidæ, an vero alcalicæ indolis sint, id nondum ex allatis determinari potest: Credo tamen, analogia quadam &

a) Tract. von Gift p. 9.

symptomatum consideratione adductus, acidas esse moleculas, quæ hæc quoque venena primario constituunt, licet acidum alias in animantibus, præsertim quadrupedibus & majoribus, rarius occurrat.

§. 5

Symptomata, quæ à viperæ, serpentum atque bufonis venenis ordinario excitantur, sunt tumores inflammatorii & dolores tensivi in parte demorsa, aut liquore venenato conspersa, quibus succedunt anxietates præcordiales, difficultas spirandi, perturbatio capitis, sitis, compressio præcordiorum, sudores frigidi, imo interdum vomitus, abolitio sensuum, motus convulsivi, excretiones cruentæ & hujus commatis alia, quæ mirificè tamen, pro diversitate loci, seu partis morsu vulneratæ, nec minus pro differenti ac specifica veneni indole, variant, quemadmodum hæc melius ex specialioribus cognoscuntur exemplis. a)

a) Vir quidam, referente D. CHRIST. SCHUCHMANNO *), à vipera in pollice demorsus, illicò correptus est pollicis, manus atque brachii tumore: Respiratio magis magisque pedetentim cohibita, & æger adeo consternatus fuit, ut ebrius esse videretur, ac nullum verbum proferre posset. Aderant quoque insignis præcordiorum compressio, tormina alvi, diarrhoea, & in thoracis parte dextra tumor ingens, palmas duas magnitudine æquans, multumque è toto corpore sudoris frigidi prorumpebat. Theriacalia omnia statim iterum vomitu rejecta fuerunt, tandemque solus pulvis ex C. C., antimonio diaphoretico, rad. tormentillæ, & camphora, itemque externe emplastrum ex theriaca & spiritu juniperino profuerunt: Tempore alio, alioque loco, quam observationem idem Auctor communicavit β) in puella,

*) Misc. A. N. C. Dec. 2. ann. 8. Obs. 210. Conf. etiam Harderi Obs. Dec. 2, ann. 4. Obs. 121, β) Ibid. Dec. 2. ann. 7. Obs. 140.

puella, à serpente infra talum in pede demorsa, intumescencia successiva pedis ac tibiæ, tandemque femoris, faciei ac lingvæ, cum hujus nigredine, difficultate spirandi, sudore frigidissimo, guttis erumpentibus magnitudine fabarum, vomitu, continua ad somnum proensione, stupore sensuum, ac voce penitus intercepta, oborta fuit. Propinatâ theriacâ, viridia vomitu rejecit, & vocis usum aliquantulum recuperavit, tandemque, præviis aliquot sudoribus, per variâ alexipharmaca alia, à medico interne & externe adhibita, sanitati restituta fuit, præterquam, quod tumor circa locum demorsum ad tempus adhuc duraret. Ceterum notatu adhuc dignum est, integrum pedem, morfu vulneratum, vesiculis, sero flavo turgidis, & nuces juglandium magnitudine æquantibus, plenum fuisse, haud aliter, ac si à cantharidibus excitatæ fuissent. Sub una etiam caro nigricans erat, quinimo in regione, ubi demorsa erat puella, circumcirca, ad duorum penè imperialium magnitudinem, sugillata & pariter nigricans; cui medicus per scarificationem & impositum epithema prospexit. Notabilis quoque casus est, à Dn. D. ADAMO ZAPFFIO quondam observatus, à C. FR. PAULINI autem in *Ephemeridibus* sæpissime allegatis *) descriptus. Vir quidam in Thuringia in agro bufonem inusitatæ magnitudinis offendebat, quem, sub jactu reiterato lapide eodem à bestiolæ corpore resiliente, petebat. Veruntamen paullo post inflammatio dextræ manus valde dolorifica supervenit, efflorescentibus in ea pustulis atque vesicis viridibus, luteo ichore repletis. Mox tota manus cum dimidio brachio enormiter intumescens per 14. dies horrendos peperit cruciatus, donec tandem denuo remitterent. Altero, imo tertio anno, circa idem tempus, quò cum bufone conflictum instituerat, malum cum omnibus symptomatibus recrudit, & licet istud medicamentis, à Dn. Zapffio præscriptis, profigeretur, quarto tamen

*) Dec. 2. ann. 5. in Append. Obs. 47.

tamen anno, tempore eodem, intolerabilem manus pruritus adhuc inhærentes veneni reliquiæ provocabant. De singulari tarantulæ veneno, ejusdemque effectibus, atque curatione notatu digna BAGLIVUS ^{α)}, KIRCHERUS ^{β)} aliique fusissimè egerunt.

§. 6.

Quod denique venenum, seu virulentam salivam canis, aut lupi rabidi, quæ sub morsu in vascula dilacerata penetrat, & immediate sanguini miscetur, nec minus philtro attinet, de iis, intuitu principii activi, longe aliam, quam de præcedentibus, foveo sententiam. Ista equidem non acidæ, sed certissimè alcalico-urinoso-oleosæ ac putridæ indolis sunt. Nam philtro ordinario à nequissimis hominibus, ex saliva, semine, sanguine menstruo &c., fermentationis aut confectionis putredinosæ ope, parantur, & lupi aut canis rabidi saliva excrementum est, simili infectum miasmate, in sanguine antea per vehementem motum febrilem genito, aut aliunde etiam communicato. Quare illud quoque, quamprimum corpus sanum intrat, celerrimè per vasa diffunditur & disseminatur, & humoribus sanis, fermenti mobilissimi instar, putredinis labem affricat; hinc non solum in parte demorsa, confestim tumida inflammatio, sed in toto pariter febris inflammatoria vehemens cum consuetis symptomatibus, & sapissimè quoque cum delirio specifico, & angina singulari, accenditur. Cognoscimus ex rabie canina ac lupina, simul superveniente, arctissimum inter animam & corpus commercium: Cognoscimus pariter, ideas, successive in anima evolvendas, valdopere à sanguinis motu ac qualitate dependere. Ululant correpti, ut canes ac lupi, mordent, ac morsu aliis miasma, febrem, atque rabiem communicare valent.

§.7.

α) Tract. de Tarantula, β) In Arte magnetica, & Phonurgia,

§. 7.

Virulentus hic liquor, æque ac venena animalis profapia reliqua, majorem activitatem obtinet, ac longe vehementiorem febrem ac rabiem, eamque citius quoque, producit in regionibus calidis & sub æstu intensiori, quam in regionibus frigidis, ac tempore gelido, quoniam principia activa à calore magis resolvuntur, evolvuntur, commoventur & acriora redduntur. a) Nonnunquam tamen accidit, ut venenum, ab animali rabido communicatum, in hoc vel illo subjecto diu delitescat, antequam per universum corpus diffeminetur, & solitus effectus exferat. *Post morsum, CÆLIUS AURELIANUS* scribit, b), *quidam celerius in passionem veniunt, quidam tardius, ideo etiam post annum, aut eò amplius, sed magis plures post quadraginta dies.* Latet sine dubio ac fixius hæret hoc venenum, viscidioribus humoribus naturalibus immersum, in tumore illo, qui in loco demorso statim nascitur, & in vasculis, per fortem, dilationem in principio succedentem, crispaturam atque contractionem fibrarum clausis, tamdiu retinetur, atque, uti *ILL. HOFFMANNUS* loquitur c), favillæ sub cinere latitantis instar, reconditur, usque dum, causa occasionali accedente, idemque à memoratis compedibus liberante, evolvatur, & per universi corporis fluida diffeminatum, celerrime agere, favire, & febrem cum rabie accendere incipiat. Putat quoque vix laudatus *HOFFMANNUS* d), differentiam temperamentorum aliquid conferre, & diutius hoc venenum delitescere posse absque effectu in subjectis segnioris, torpidæ atque phlegmaticæ naturæ, quam in cholericis

G

cis

a) Conf. Baglivus in Tract. de Tarantula p. 635. b) Lib. 3. cap. 9. Conf. Bagl. l. c. p. m. 618. c) In Med. Syst. T. II. p. 179. d) L. c.

cis & agilioris indolis hominibus; cui sententiæ etiam assensum meum largiri nullus dubito.

§. 8.

Remedia, quæ contra venena animalia ut plurimum in usum vocari solent, pro specifica toxici cujusvis indole, paullulum differunt. Contra pulveris cantharidum noxas internas præ reliquis valent lac tepidum, largius haustum, emulsiones ex seminibus 4. frigidis majoribus & minoribus, amygdalis dulc. &c., olea subdulcia temperata, juscula pingvia, & quævis gelatinosa, mucilaginea, & oleoso-unctuosa ac pingvia, supra (Sect. II. §. 8.) recensita. Eadem quoque damnum, ab illo partibus externis illatum, tollunt ac corrigunt, præsertim, si unâ eminentiori virtute refrigerante, uti mucilago sem. cydoniorum, psyllii &c., gaudeant. Philtrorum energia noxia tempestivè infringitur, si in principio statim, quando vix adsumta fuerunt, vomitoria, & deinde theriacalia & bezoardica, cum nitrosis & acidulis mixta, v. g. eff. theriacalis simplex & camphorata, tincturæ bezoardicæ & alexipharmacæ variorum, eff. scordii, zedoariæ, serpentariæ Virginianæ, angelicæ &c., itemque spiritus nitri ac salis dulcis, nec minus pulveres ex rad. zedoariæ, sem. santonico, cuminio Æthiopico, croco, succino, cort. cascarillæ, calcibus antimonii diaphoreticis, camphora, refracta dosi addita, nitro, cremore & crystallis tartari, sale acetosellæ, terris absorbentibus &c. ut & theriaca, rob juniperi, sambuci, acetum bezoard., rutaceum, & hujus commatis alia exhibeantur, ut corruptæ moleculæ, ad humorum massam jam delatæ, maturè rursus eliminentur.

§. 9.

§. 9.

Posteriora hæc, theriacalia scilicet & bezoardica, nitrosis, & acidulis maritata, egregie quoque profunt contra venena, à viperis, serpentibus, bufone, aliisque supra commemoratis animalibus venentis, morfu, punctura, inhalatione &c. communicata, imo ipsis, si illatum toxicum magis ad naturam acidam inclinēt, subinde urinosa & oleoso-urinosa, v. g. spiritus C. C. simplex & succinatus, bezoardicus Buffii, &c. refracta dosi addenda sunt, ut necessaria sudoris eruptio eò citius contingat. Certius quoque salutaris eventus sperandus est, si in principio statim pars morfu aut punctura vulnerata, tumida & inflammata, profundius scarificetur, eidemque deinde epithemata ex aceto rutaceo, bezoardico &c., vel emplastra ex theriaca, atque camphora, & similia imponantur; imo præstat, sanguinem infectum aceto prædicto diligenter ex parte scarificata eluere, quo maturè iterum venenum extingnatur, & ingressus ad interiora, quantum fieri poterit, prohibeatur.

§. 10.

Monitum de tempestiva partis vulneratæ scarificatione, ablutione &c. etiam valet in morfu canis, lupi, aut alterius animantis rabidi. Quod vero interna attinet, quæ ad virus expellendum, & febrem jam subortam rursus extinguendam adhiberi solent, illa paululum mitiora esse debent, & largius nitrosis, acidulis, aliisque temperantibus antifebrilibus remiscenda sunt. Enascuntur enim in febribus hisce singularia deliria phrenitica, nonnunquam etiam melancholico-manica sine febre, generantur inflammationes anginosa, peccat

peccat miasma oleoso-urinosa putrida indolis; quae singula temperiora postulant medicamina, acidulis antiputredinosis, nitrosis, diluentibus, gelatinosis ac mucilaginis, decenti quantitate addita, quemadmodum haec & praecedentia, tum naturam veneni cujuscunque & symptomata, tum curationem specificam concernentia, fusius recensere & demonstrare possem ac vellem, si tempus & spatium superessent, & integrum ego hac vice de venenis librum conscribere decrevissem. Hisce quoque brevis adhuc tractatio de venenis *mechanicis* subjungenda esset; veruntamen, quum virulentia, eorum nonnullis, v. g. adamantini, ejusdemque pulveri &c. adscripta, falsa sit, & reliquorum potentia ac modus nocendi, facile ex figura angulari, acuta, ensiformi, aculeata &c. manifeste cuivis intuenti pateant, ea commode me met superfedere, ac dissertationi praesenti finem imponere posse, opinor.

T A N T U M.

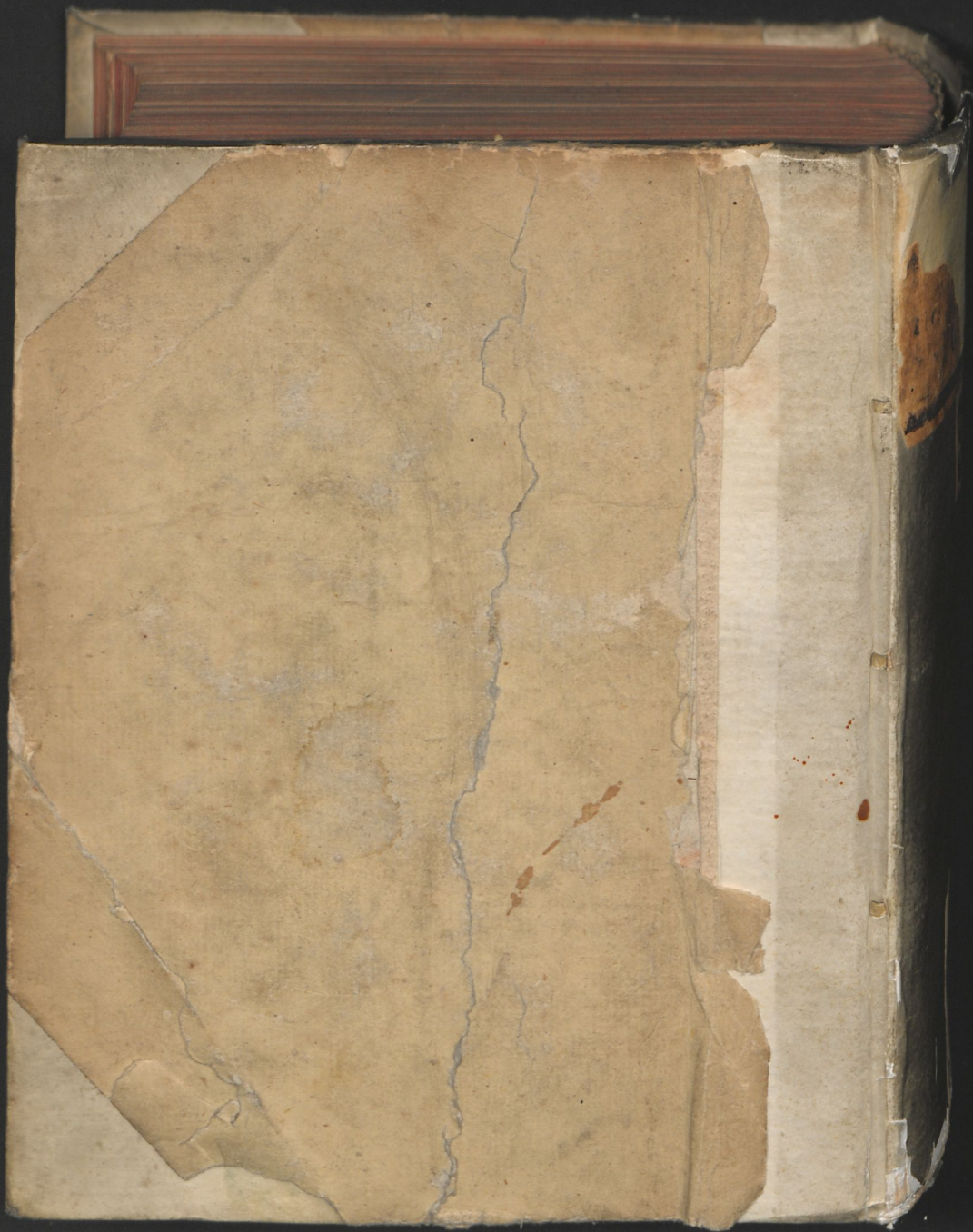
01 A 6509

ULB Halle

002 931 249

3

Inches

Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

24
24

DISSERTATIO INAUGURALIS
PHYSICO-MEDICA

DE

VENENIS

EORUNDEMQVE

DIFFERENTI INDOLE, PRINCIPIIS ACTIVIS, EFFEC-
TU SINGULARI ET SPECIFICA CURATIONE.

QVAM

JUSSU GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ

PRÆSIDE

JOHANNE FRIDERICO
CARTHEUSER

MED: DOCT: AC PROF: PUBL: ORD:

PRO GRADU DOCTORIS

RITE ATQVE LEGITIME IMPETRANDO

DIE XXI. AUGUSTI MDCXXLI.

HORIS CONSUVETIS

PLACIDO PHILIATRORUM EXAMINI

submittet

AUCTOR RESPONDENS

FRANCISCUS DE ANGELIS

Silefius Rattiboriensis.

FRANCOFURTI ad VIADRUM,
Typis MARTINI HÜBNERI.

